

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ
Mahkeme İçtihadına
İlişkin Bilgi Notu

Sayı. 163

Mayıs 2013

Bu gayri resmi çeviri, Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Mahkeme İçtihadına İlişkin Bilgi Notlarının İngilizce veya Fransızca orijinal metinlerine Mahkeme'nin internet sayfası www.echr.coe.int (Case-Law / Case-Law Analysis / Case-Law Information Note) üzerinden ulaşılabilmektedir.

Bu çeviri Avrupa Konseyi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin izniyle yayınlanmış olup sadece Adalet Bakanlığı'nın sorumluluğundadır.

Bilgi Notlarında yayınlanan hukuki özetler, HUDOC veritabanında da mevcuttur.

Mahkeme'nin İçtihat Bilgi ve Yayınlar Dairesi tarafından derlenen bu Bilgi Notu, Yazı İşleri Müdürlüğü'nün özel ilgi arz ettiğini düşündüğü söz konusu dönem süresince incelenen dava özetlerini içermektedir. Bu özetlerin, Mahkeme üzerinde bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Geçici versiyonunda, özetler normalde ilgili davanın dilinde hazırlanmakta olup, nihâi tek-dil versiyonu sırasıyla İngilizce ve Fransızca olarak çıkmaktadır. Bilgi Notu,

<www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=caselaw/analysis&c=>adresinden indirilebilmektedir. <<http://appform.echr.coe.int/echrrequest/request.aspx?lang=gb>> adresinden çevrim içi form yoluyla yayın servisiyle irtibata geçilerek, yıllık 30 Avro (EUR) veya 45 Amerikan doları (USD) karşılığında, bir dizin dâhil olmak üzere, basılı kopya üyeliği mümkündür.

HUDOC veritabanına, Mahkeme'nin internet sayfası (<<http://hudoc.echr.coe.int/sites/tur/>>) üzerinden ücretsiz ulaşılabilmektedir. Veritabanı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin içtihadına (Büyük Daire, Daire ve Komite kararları, kabul edilebilirlik kararları, tebliğ edilen davalar, istişari görüşler ve İçtihat Bilgi Notu'ndan hukuk özetleri), Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na (kararlar ve raporlar) ve Bakanlar Komitesi'ne (kararlar) erişim sağlamaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
(Avrupa Konseyi)
67075 Strasbourg Cedex
France
Tel : 00 33 (0) 3 88 41 20 18
Fax : 00 33 (0) 3 88 41 27 30
publishing@echr.coe.int
www.echr.coe.int

İÇİNDEKİLER

3. MADDE	6
POZİTİF YÜKÜMLÜLÜKLER	6
İNSANLIK DIŞI MUAMELE.....	6
Başvuranın ve kızının aile içi şiddetten korunmasına yönelik uygun tedbirlerin yetkililer tarafından alınmaması: <i>iblal</i>	6
<i>Eremia / Moldova Cumhuriyeti – 3564/11</i>	6
5. MADDE	7
5 § 1 (A) MADDESİ	7
MAHKÛMİYET SONRASI	7
Başvuranın hapis cezasının süresinin dolmasının ardından ruh ve sinir hastalıkları hastanesinde tutulmaya devam edilmesi: <i>iblal bulunmamaktadır</i>	7
<i>Radu / Almany – 20084/07</i>	7
5 § 1 (B) MADDESİ.....	9
MAHKEME TARAFINDAN YASAYA UYGUN OLARAK VERİLEN KARAR	9
Hakkında psikiyatrik muayeneye tabi tutulmasına yönelik, yasaya aykırı olarak düzenlenen mahkeme emri bulunan kişinin karakolda tutulması: <i>iblal</i>	9
<i>Petukhova / Rusya – 28796/07</i>	9
6. MADDE	10
6 § 1 MADDESİ (MEDENİ)	10
MAHKEMEYE ERİŞİM.....	10
Bir patent başvurusunun incelenmesi esnasında yaşanan uzun gecikmelerin, itirazda bulunmak üzere mahkemeye başvurma hakkını anlamsız kılması: <i>iblal</i>	10
<i>Kristiansen ve Tyvik A.Ş. / Norveç – 25498/08</i>	10
Hukuki ehliyetinin geri verilmesini talep eden kişinin mahkemeye erişememesi: <i>iblal</i>	11
<i>Nataliya Mikheylenko / Ukrayna – 49069/11</i>	11
6 § 1 MADDESİ (CEZAI).....	12
SİLAHLARIN EŞİTLİĞİ	12
BAĞIMSIZ VE TARAFSIZ MAHKEME.....	12
Jürinin yönlendirilmesi riski bulunduğu gerekçesiyle sadece bir yargıç tarafından yargılanma: <i> Kabul edilemez</i>	12
<i>Twomey, Cameron ve Guthrie / Birleşik Krallık – 67318/09 ve 22226/12</i>	12
8. MADDE	13
POZİTİF YÜKÜMLÜLÜKLER	13
ÖZEL HAYATA SAYGI GÖSTERİLMESİ	13
Ölümcül hastalığı bulunmayan kişinin intihar etmesine imkan veren ilacın reçetelendirilmesini düzenleyen açık yasal kuralların bulunmaması: <i>iblal</i>	13

<i>Gross / İsviçre – 67810/10</i>	13
Babalarının annelerine karşı şiddetli saldırılarına tanık olmalarının sonucunda travmaya uğrayan kız çocuklarını korumak üzere yetkililer tarafından uygun tedbirler alınmaması: <i>iblal</i>	14
<i>Eremia / Moldova Cumhuriyeti –3564/11</i>	14
POZİTİF YÜKÜMLÜLÜKLER	14
ÖZEL HAYATA SAYGI GÖSTERİLMESİ	14
AİLE HAYATINA SAYGI GÖSTERİLMESİ.....	14
Aile adı değişikliğine izin verilmemesi: <i>iblal</i>	14
<i>Garnaga / Ukrayna – 20390/07</i>	15
AİLE HAYATINA SAYGI GÖSTERİLMESİ.....	15
Bir Hollanda vatandaşının eşi ve üç çocuğunun annesi olan kişinin turist vizesinin süresinin bitmesinin ardından ülkede ikamet etmeye devam ettiği gerekçesiyle hakkında düzenlenen tehcir emri: <i>Büyük Daire lehine dosyadan çekilme</i>	15
<i>Juensee / Hollanda – 12738/10</i>	15
9. MADDE	16
DİN VE İNANÇ ÖZGÜRLÜĞÜNÜN ORTAYA KONMASI	16
Kamuya açık alanlarda peçe takmanın yasaklanması: <i>Büyük Daire lehine dosyadan çekilme</i>	16
<i>S.A.S. / Fransa – 43835/11</i>	16
14. MADDE	16
AYRIMCILIK	16
Yargı sisteminin, kadınların maruz kaldığı ciddi aile içi şiddete uygun karşılık verilmesini sağlamaması: <i>iblal</i>	16
<i>Eremia / Moldova Cumhuriyeti – 3564/11</i>	16
Bir çocuğun nüfus cüzdanına, çocuğun annesinin kayıtlı medeni partneri olan	16
kadının adını dahil etmeyi reddetme: <i>kabul edilemez</i>	16
<i>Boeckel ve Gessner-Boeckel / Almanya – 8017/11</i>	16
35. MADDE	17
35 § 1 MADDESİ.....	17
İÇ HUKUK YOLLARININ TÜKETİLMESİ.....	17
ETKİLİ İÇ HUKUK YOLU – İSVEÇ.....	17
Sözleşme ihlaline ilişkin yerel mahkemelerde veya Adalet Şansölyesi aracılığıyla tazminat talebinde bulunmama: <i>kabul edilemez</i>	17
<i>Ruminski / İsveç – 10404/10</i>	17
İÇ HUKUK YOLLARININ TÜKETİLMESİ.....	18
ETKİLİ İÇ HUKUK YOLU – TÜRKİYE.....	18
Erişilebilir ve etkili yeni bir anayasal hukuk yolunun tüketilmemesi: <i>kabul edilemez</i>	18
<i>Uzun / Türkiye – 10755/13</i>	18
Sanık aleyhine dava, ceza mahkemeleri önünde hala derdest iken idari mahkemelere tazminat davası açılmaması: <i>kabul edilemez</i>	19
<i>Güvenç / Türkiye – 43036/08</i>	19
35 § 2 (B) MADDESİ	20
BAŞVURUNUN DAHA ÖNCEDEN BAŞKA BİR MERCİİYE SUNULMUŞ DİĞER BİR BAŞVURUYLA ESAS	

BAKIMINDAN AYNI OLMASI	20
Sendika görevlilerinin, başvuran sendikanın talebi üzerine başlatılan önceki bir uluslararası soruşturma ile yakından ilgili olması: <i>kabul edilemez</i>	20
<i>Cezaiyi Çalışanları Sendikası (POA)</i>	20
<i>ve Diğerleri / Birleşik Krallık – 59253/11</i>	20
1 NO.'LU PROTOKOLÜN 1. MADDESİ.....	21
MAL VE MÜLK DOKUNULMAZLIĞINA SAYGI GÖSTERİLMESİ	21
Başvuranın kıdem tazminatının orantısız bir şekilde yüksek vergiye tabi tutulması: <i>ihlal</i>	21
<i>N.K.M. / Macaristan – 66529/11</i>	21
Kamu çalışanlarının ücretlerinin, ek ödeneklerin, ikramiyelerinin ve emekli maaşlarının düşürülmesi: <i>kabul edilemez</i>	22
<i>Koufaki ve Adedy / Yunanistan – 57665/12 ve 57657/12</i>	22
Polonya'daki eski komünist rejimde Devlet Güvenlik Hizmetleri'nde yapılan görev sonucunda kazanılan avantajlı emeklilik haklarından yararlanmasının engellenmesi: <i>kabul edilemez</i>	23
<i>Cichopek ve Diğerleri / Polonya – 15189/10 et al.</i>	23
Eski polis memurunun emekli maaşının kanunen hizmet ödeneğine dönüştürülmesi: <i>tebliğ edilmiştir</i>	23
<i>Markovics / Macaristan – 77575/11</i>	23
MÜLKİYETTEN YOKSUN BIRAKILMA	23
Otelin özelleştirilmesi vakasından on yıl sonra özelleştirmenin geçersiz kılınması ve sonraki tüm mal ve mülklerin tazminat olmaksızın devredilmesi: <i>ihlal</i>	24
<i>Maksymenko ve Gerasymenko / Ukrayna – 49317/07</i>	24
1 NO.'LU PROTOKOLÜN 3. MADDESİ.....	24
OY KULLANMA	24
Ülkeleri dışında ikamet eden vatandaşların oy kullanma haklarına kısıtlama getirilmesi: <i>ihlal bulunmamaktadır</i>	24
<i>Sbindler / Birleşik Krallık – 19840/09</i>	25
AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ İÇTÜZÜĞÜ	26
BÜYÜK DAİRE LEHİNE DOSYADAN ÇEKİLME	26
30. MADDE.....	26
<i>Jennesse / Hollanda – 12738/10</i>	26
<i>S.A.S. / Fransa – 43835/11</i>	26
AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ HABERLERİ.....	26
AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ'Nİ DEĞİŞTİREN 15 NO.'LU PROTOKOLÜN KABUL EDİLMESİ....	26
AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ WEB SİTESİNİN YENİ VERSİYONUNUN AÇILMASI.....	27
EN SON YAYINLANANLAR.....	27
YILLIK RAPOR 2012: AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ KARARLARININ İCRASI	27

3. MADDE

Pozitif Yükümlülükler İnsanlık Dışı Muamele

Başvuranın ve kızının aile içi şiddetten korunmasına yönelik uygun tedbirlerin yetkililer tarafından alınmaması: *ihlal*

Eremia / Moldova Cumhuriyeti – 3564/11
Karar 28 Mayıs 2013 [3. Daire]

Olaylar ve Olgular – Birinci başvuran, kendisini ikinci ve üçüncü başvuran olan iki genç kızlarının önünde döven ve eve sıklıkla sarhoş vaziyette gelen bir polis memuruyla evliydi. Yetkililer tarafından ceza almasının ve resmi bir uyarı almasının ardından polis memuru, şiddetin dozunu daha da arttırmıştır ve iddiaya göre 2010 yılının Kasım ayında neredeyse birinci başvurunu boğmuştur. Bir bölge mahkemesi, 9 Aralık 2010 tarihinde, polis memurunun ailenin ikamet ettiği evden ayrılmasını ve başvuruların hiçbirleriyle irtibata geçmemesini gerektiren bir koruma emri düzenlemiştir. Birinci başvuran 13 Kasım tarihinde, ceza soruşturması başlatılmasını talep etmiştir. 16 ve 19 Aralık tarihlerinde başka vakalar meydana gelmiş ve polise bildirilmiştir. Polis memuru, 13 Ocak tarihinde, koruma emrini ihlal ederek ailenin ikamet ettiği eve girmiş ve şikayetini geri çekmediği takdirde birinci başvurunu öldürmekle tehdit etmiştir. Bu olay da polise bildirilmiştir. Polis memurunun “önemsiz bir suç” işlemiş olduğuna ilişkin maddi deliller bulunmasına rağmen, savcının, polis memurunun uyuşturucu veya alkol kullanımı geçmişinin olmadığı ve “toplum için tehlike teşkil etmediği” kararına varmasının ardından, ceza soruşturması polis memurunun suçu tekrar işlememesi şartıyla bir yıllığına askıya alınmıştır. Bu karar temyiz aşamasında bir başsavcı tarafından onanmıştır.

Hukuksal Değerlendirme – 3. Madde: Bölge mahkemesi 9 Aralık 2010 tarihinde, durumun kötü muameleye ilişkin tıbbi delilleri sonradan elde eden birinci başvuran için bir koruma emri düzenlenmesini gerektirecek kadar ağır olduğuna kanaat

getirmiştir. Ayrıca başka saldırılara maruz kalma korkusu birinci başvuruda, Sözleşme'nin 3. maddesinin anlamı dahilinde insanlık dışı muameleye tekabül eden ızdırap ve endişe yaratacak kadar ciddi olmuştur; dolayısıyla Sözleşme'nin 3. maddesi geçerli olmuştur.

Eşinin koruma emrini ihlal ettiği iddiası hakkında konuşmak üzere birinci başvuranın savcıyla görüştüğü tarih olan 13 Ocak 2011 tarihinde, yetkililerin elinde polis memurunun şiddet içerikli davranışlarını sürdürme ve şiddete başvurmaya devam etme riskine ilişkin yeterli deliller bulunmaktaydı. Birinci başvuran özellikle, ailesinin ikamet ettiği evin mahremiyetinde, bir polis memuru olarak her türlü direnişin üstesinden gelmek üzere eğitilmiş olan kocasının şiddetine maruz kalma riskini yaşamıştır. Birinci başvuranın bedensel ve psikolojik sağlığına ilişkin tehlike, hızlı bir şekilde harekete geçilmesini gerektirecek derecede yakın ve ciddi olmuştur. Her ne kadar yetkililer polis memuruna ceza vermiş ve kendisini resmi olarak uyarmış ve böylelikle tamamen pasif kalmamış olsalar da, bu tedbirlerin hiçbirisi etkili olmamıştır.

Ancak yetkililer gerekli girişimlerde bulunmak yerine, polis memurunun şiddet içerikli davranışına ilişkin soruşturmayı askıya almış ve kendisine suçu tekrar işlemediği takdirde cezai sorumluluktan tamamen kurtulma olanağı sunmuşlardır. Polis memurunun birinci başvuruna tekrarlayan saldırıları ve koruma emrine aşikâr bir şekilde riayet etmemesi dikkate alındığında, savcının polis memurunun “toplum için tehlike teşkil etmediğine” ve aleyhindeki soruşturmayı askıya alma kararını nasıl verdiği açık bir şekilde anlaşılamamıştır. Mahkemenin polis memurunun önemli bir risk teşkil ettiği gerekçesiyle koruma emrini uzatmasından sadece dört gün sonra başsavcı da aynı karara varmıştır. Mahkeme'nin görüşüne göre, bu tür şartlarda ceza soruşturmasının askıya alınmasının, polis memurunu şiddete başvurmaya devam etmekten caydırmak yerine, cezai sorumluluğa karşı koruyucu etkisi olmuştur ve fiilen cezadan muaf tutulmasıyla sonuçlanmıştır. Dolayısıyla Devlet,

Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamındaki pozitif yükümlülüklerini gözetmemiştir.

Sonuç: birinci başvurana dair ihlal tespit edilmiştir (oybirliğiyle)

8. Madde: Bölge mahkemesi, 9 Aralık 2010 tarihinde, ikinci ve üçüncü başvurunun ruh sağlıklarının babalarının annelerine karşı uyguladığı şiddete tanık olmalarının sonucunda kötü yönde etkilendiğine karar vermiş ve aynı zamanda ikinci ve üçüncü başvurana ilişkin koruma kararının uzatılması emrini vermiştir. Yetkililer 2010 yılının Aralık ayında, polis memurunun hem koruma emrini ihlal ettiğinden, hem de birinci başvurana karşı tehditkar ve onur kırıcı davranışlar sergilendiğinden ve bu davranışların ikinci ve üçüncü başvurular üzerindeki etkilerinden açıkça haberdar olmuşlardır. Fakat Mahkeme, birinci başvurana ilişkin olarak bu tür bir davranışın tekrar meydana gelmesini önlemek üzere herhangi bir girişimde bulunmadığını veya bu konuda önemli adımlar atılmadığına karar vermiştir. 13 Ocak 2011 tarihinde gerçekleşen başka bir saldırıya rağmen polis memuru, nihayetinde tüm cezai sorumluluktan muaf tutulmuştur. Dolayısıyla yetkililer, ikinci ve üçüncü başvurana ilişkin olarak, Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamındaki pozitif yükümlülüklerini uygun bir şekilde yerine getirmemişlerdir.

Sonuç: ikinci ve üçüncü başvurana dair ihlal tespit edilmiştir (oybirliğiyle).

3. Madde ile Birlikte 14. Madde: Mahkeme, Devlet'in kadınları aile içi şiddete karşı korumamasının, kadınların yasa ile eşit şekilde korunması haklarını ihlal ettiğini vurgulamıştır. Mevcut davada, birinci başvuran kocasının devamlı şiddetine maruz kalmıştır ve yetkililer bu durumdan tamamen haberdar olmuşlardır. Fakat mahkemeler, birinci başvuranın boşanmasını hızlandırmayı reddetmiş, polisler iddiaya göre birinci başvurana suç şikayetini geri çekmesi için baskı yapmış ve sosyal hizmetler 15 Mart 2011 tarihine kadar koruma emrini icra etmemiş ve hatta birinci başvuranın "kocasından dövülen ne ilk ne de son kadın olduğunu" öne sürerek uzlaşmaları önerisinde bulunmuşlardır. Son

olarak, her ne kadar polis memuru karısını dövdüğünü itiraf etmiş olsa da, savcının polis memuru aleyhine yargılamaları şartlı olarak askıya alma kararının ardından polis memuru, esasen tüm sorumluluktan muaf tutulmuştur.

Bir araya gelen bu etkenler, yetkililerin birinci başvurana karşı uygulanan şiddete ilişkin eylemlerinin basit bir kusur veya gecikme olarak nitelendirilemeyeceğini; fakat bu tür bir şiddete tekrar eder şekilde göz yumduklarını açıkça göstermiştir ve bir kadın olarak birinci başvurana karşı ayrımcı bir tutum sergilendiğini yansıtmıştır. Kadınlara Yönelik Şiddet, Nedenleri ve Sonuçlarına dair Birleşmiş Milletler Özel Raportörü yetkililerin Moldova Cumhuriyeti'ndeki aile içi şiddet sorununun derecesi ve ciddiyeti ile kadınlar üzerindeki ayrımcı etkisini tamamen değerlendirmediklerine ilişkin izlenimi desteklemekle yetinmiştir.

Sonuç: birinci başvurana ilişkin olarak ihlal bulunmaktadır (oybirliğiyle).

41. Madde: Manevi tazminata karşılık müşterek olarak 15,000 Avro (EUR) ödenmesine hükmedilmiştir.

(Ayrıca bk. *E.S. ve Diğerleri / Slovakya*, no. 8227/04, 15 Eylül 2009, [Bilgi Notu no. 122](#); *Opuz / Türkiye*, no. 33401/02, 9 Haziran 2009, [Bilgi Notu no. 120](#); *A. / Hırvatistan*, no. 55164/08, 14 Ekim 2010, [Bilgi Notu no. 134](#); *Hajduová / Slovakya*, no. 2660/03, 30 Kasım 2010, [Bilgi Notu no. 135](#); *Kalucza / Macaristan*, no. 57693/10, 24 Nisan 2012; ve *Valinliene / Litvanya*, no. 33234/07, 26 Mart 2013, [Bilgi Notu no. 161](#))

5. MADDE

5 § 1 (a) Maddesi

Mahkûmiyet Sonrası

Başvuranın hapis cezasının süresinin dolmasının ardından ruh ve sinir hastalıkları hastanesinde tutulmaya devam edilmesi: *ihlal bulunmamaktadır*

Radu / Almanya – 20084/07
Karar 16 Mayıs 2013 [5. Daire]

Olaylar ve Olgular – 1995 yılında başvuran cinayetten mahkûm edilmiş, kendisine sekiz yıl altı ay hapis cezası verilmiş ve azaltılmış cezai sorumluluk nedeniyle bir ruh ve sinir hastalıkları hastanesine yatırılmasına hükmedilmiştir. Başvuranın hastaneye yatırılması kararını verirken ceza mahkemesi, başvuranın şiddetli öfke patlamaları ve eylemlerini kontrol etmede düşük kabiliyet ile nitelendirilen ciddi bir kişilik bozukluğundan muzdarip olduğuna ve kendini benzer bir anlaşmazlık durumunda bulursa tekrar cinayet işleyebileceğine işaret eden bilirkişi beyanına dayanmıştır. Bu karar temyiz edilmediğinden, karar kesinleşmiştir. Cezaevinde dört yıl geçirdikten sonra başvuran, 1998 yılında bir ruh ve sinir hastalıkları hastanesine nakledilmiştir. Fakat tutulmasının incelenmesi için gerçekleştirilen sonraki yargılamalarda, hastanenin tıbbi direktörü başvuranın “sorunlu bir kişiliğe” sahip olmasına ve serbest bırakılması halinde tekrar cinayet işleminin muhtemel olmasına rağmen, esasen sürekli bir patolojik zihinsel bozukluktan muzdarip olmadığını ve terapi sürecini tamamlama konusunda istekli olmadığı sonucuna varmıştır. Ardından, cezaların infazından sorumlu mahkeme, başvuranın cezaevine geri gönderilmesine karar vermiştir ve başvuranın hapis cezasının geri kalanını bu cezaevinde infaz edilmiştir. Fakat bu arada bölge mahkemesinin, suçun işlendiği tarihte başvuranın cezai sorumluluğunu azaltan ciddi bir kişilik bozukluğundan muzdarip olmadığına yönelik tıbbi direktörün görüşünü doğrulayan başka psikiyatrik bilirkişi beyanlarına karşın, başvuranın ruh ve sinir hastalıkları hastanesine yatırılmasını amaçsız olarak nitelendirmeyi reddetme kararı, temyiz mahkemesi tarafından onanmıştır. Temyiz mahkemesi her ne kadar ceza mahkemesinin başvuranın ruh ve sinir hastalıkları hastanesine yatırılması kararının hatalı bir yasal nitelendirmenin sonucu olduğu kanaatine varmış olsa da, bu nitelendirmenin cezaların infazından sorumlu mahkemeler tarafından yargı kararlarının kesinliğine ilişkin anayasal ilkeyi ihlal etmeden düzeltmelerinin mümkün olmadığını değerlendirmiştir. Buna uygun

olarak başvuran, hapis cezasını 2003 yılının Ekim ayında doldurmasının ardından bir ruh ve sinir hastalıkları hastanesine nakledilmiştir. Yerel mahkemeler, başvuranın 2006 yılında ruh ve sinir hastalıkları hastanesine yatırılması hakkında yapılan başka bir incelemede benzer bir sonuca varmıştır ve Federal Anayasa Mahkemesi başvuranın anayasal şikayetini değerlendirmeyi reddetmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne yaptığı başvuruda başvuran, cezai sorumluluğunu azaltan veya kendisini cezai sorumluluktan tamamen muaf tutan bir hastalıktan muzdarip olmadığını, esasen hiçbir zaman böyle bir hastalıktan muzdarip olmadığını belirlenmesine rağmen tutukluğunun uzatılmış olmasından dolayı, bir ruh ve sinir hastalıkları hastanesinde tutulmaya devam edilmesinin özgürlük hakkını ihlal ettiğinden şikayet etmiştir.

Hukuksal Değerlendirme – 5 § 1 (a) Maddesi: Mahkeme’nin ilk olarak, başvuranın ceza mahkemesi tarafından 1995 yılında mahkûm edilmesi ile 2006 yılından itibaren özgürlüğünden yoksun bırakılmaya devam edilmesi arasında yeterli bir nedensel ilişki bulunup bulunmadığını belirlemesi gerekmiştir. Bu bağlamda Mahkeme, hem ceza mahkemesinin hem de cezaların infazından sorumlu mahkemelerin, başvuranın bir kişilik bozukluğundan muzdarip olduğu ve serbest bırakılması halinde başka suçlar işleminin muhtemel olduğu hususlarında hemfikir olduklarını kaydetmiştir. Ayrıca söz konusu kişilik bozukluğunun yasal nitelendirilmesi konusunda aynı fikirde olmamalarına rağmen, cezaların infazından sorumlu mahkemeler, ceza mahkemesinin yaptığı sınıflandırmanın yasal yürürlük kazandığını ve değiştirilemeyeceğini kabul etmiştir. Bu bağlamda Mahkeme, bir mahkemenin bireyin tutukluluğunu uzatmayı gerekçelendirmek için bir ceza mahkemesinin verdiği nihai kararındaki bulgulara dayanmasının, bu bulguların yanlış olduğu veya yanlış olabileceği durumlarda dahi genellikle 5 § 1 maddesinin çerçevesinde bir sorun açığa çıkarmadığını kaydetmiştir. Kusurlu bir mahkûmiyet ancak

mahkûmiyet, adaletin alenen tanınmaması sonucunda gerçekleşmişse tutukluluğu yasaya aykırı kılmaktadır. Cezaların infazından sorumlu mahkemelerin toplumu koruma ve başvuranın kişilik bozukluğunun tedavi edilmesini sağlama hedeflerini gözettiği dikkate alındığında Mahkeme, söz konusu mahkemelerin başvuranın ruh ve sinir hastalıkları hastanesinde tutulması kararının, ceza mahkemesinin gözettiği hedeflerle tutarlı gerekçelere dayalı olarak vermiş olmasından memnun kalmıştır. Dolayısıyla, Sözleşme'nin 5 § 1 maddesinin (a) bendine uygun olarak, başvuranın 1995 yılındaki mahkûmiyeti ile ruh ve sinir hastalıkları hastanesinde tutulmaya devam etmesi arasında nedensel bir ilişki bulunmuştur. Başvuranın tutukluluğunun bu şekilde devam etmesi iç hukukta yasal bir temele dayanmış olup, başvuranın davasında iç hukuk içtihadı çerçevesinde öngörülebilir olmuştur. Ayrıca, yerel mahkemeler kararlarına detaylı gerekçeler göstermiştir ve iç mevzuatın uygulanabilir hükmünü yorumlamaları, ceza mahkemesinin kararının nihailiğini korumayı hedeflemiştir ve bu hedefin 5. maddenin amacına aykırı olduğu değerlendirilmemiştir. Son olarak, yerel mahkemelerin iç mevzuatı uygulaması, başvuranın yasaya aykırı başka eylemler gerçekleştirmeyeceği sonucuna varılabildiği sürece başvuranın serbest bırakılmasını imkânsız kılmadığından, başvuranın özgürlüğünden yoksun bırakılması keyfi olmamıştır. Başvuran bu koşulu henüz karşılamamış olduğundan, tutukluluk kararının infaz edilmesi askıya alınmamıştır. Başvuranın ruh ve sinir hastalıkları hastanesinde tutulmaya devam edilmesi 5 § 1 maddesinin gerektirdiği gibi “yasaya uygun” ve “kanunda öngörülen bir usule uygun” olmuştur.

Sonuç: ihlal bulunmamaktadır (ikiye karşı beş oyla).

5 § 1 (b) Maddesi

Mahkeme Tarafından Yasaya Uygun Olarak Verilen Karar

Hakkında psikiyatrik muayeneye tabi tutulmasına yönelik, yasaya aykırı olarak düzenlenen mahkeme emri bulunan kişinin karakolda tutulması: *ihlal*

Petukhova / Rusya – 28796/07
Karar 2 Mayıs 2013 [1. Daire]

Olaylar ve Olgular –Komşularının, başvuranın davranışları hakkındaki şikayetlerini aldıktan sonra emniyet 2006 yılının Ocak ayında, başvuranın bir klinikte psikiyatrik muayeneye tabi tutulmasını talep etmiştir. Sadece başvuranın söz konusu zamanda gönüllü olarak muayene edilmeyi reddettiğine ilişkin emniyetin delillerine dayanarak klinik psikiyatristi yedi ay sonra, başvuranın zorunlu olarak muayene edilmesi için bölge mahkemesine başvuruda bulunmuştur. Bu talep, 18 Ağustos 2006 tarihinde başvuranın gıyabında kabul edilmiştir. Kliniğin 1 Aralık 2006 tarihli talebi üzerine başvuran polis memurları tarafından yakalanmış ve karakola götürülmüştür. Başvuran nihayetinde mahkeme kararı hakkında bilgilendirilmiş, ruh ve sinir hastalıkları hastanesine nakledilmeden önce dört saat boyunca bu karakolda tutulmuştur. Başvuranın zorunlu olarak muayene edilmesine izin veren karara itirazları reddedilmiştir. Başvuran, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yaptığı başvuruda, 1 Aralık 2006 tarihinde karakolda yasaya aykırı şekilde özgürlüğünden yoksun bırakıldığından şikayet etmiştir.

Hukuksal Değerlendirme – 5 § 1 (b) Maddesi: Bölge mahkemesinin 18 Ağustos 2006 tarihli kararı, başvuranın 5 § 1 (e) maddesi uyarınca “akli dengesi yerinde olmayan” bir kişi sıfatıyla zorunlu olarak hastaneye yatırılmasına izin vermeyi değil, iddiaya göre başvuranın reddettiği psikiyatrik muayeneye tabi tutulmasını sağlamayı amaçlamıştır. Dolayısıyla, başvuranın haklarına getirilen kısıtlamalar 5 § 1 (b) maddesinde belirtilen ve “mahkeme tarafından yasaya uygun olarak verilen karara” riayet edilmesini sağlamak üzere özgürlükten yoksun bırakılmaya izin veren istisnai duruma dayanmıştır. Dolayısıyla, mahkeme kararının yasaya uygun olarak verilişinin ve bu hükme uygun olarak uygulanıp uygulanmadığının

Mahkeme tarafından belirlenmesi gerekmiştir.

Rusya mevzuatı uyarınca, zorunlu psikiyatrik muayeneler ancak istisnai koşullarda ve sadece muayene olmanın reddedilmesinin bir psikiyatrist tarafından usulüne uygun olarak kaydedilmesi, delillerle desteklenmesi ve bir yargıç tarafından incelenmesi durumunda gerçekleştirilebilmektedir. Başvuran,

muayeneye rıza göstermeyi reddetmediğini iddia etmiştir. Mahkeme'nin önündeki belgelerden, iddiaya göre başvuranın rıza göstermemesi yalnızca zorunlu muayene başvurusunda belirtilmiş olup, sadece psikiyatristin yedi ay önce bir polis memuruyla yapmış olduğu bir görüşmeye dayanılarak ispatlanmaya çalışıldığı görülmüştür. Daha da önemli olarak, bölge mahkemesi, başvuranın polis memuruyla görüşmesinde muayeneye gerçekten itiraz edip etmediğini veya o tarihten itibaren kararını değiştirip değiştirmediğini gereğince teyit etmeksizin, başvuranın zorunlu olarak muayene edilmesine izin vermiştir. Dolayısıyla, bölge mahkemesinin 18 Ağustos 2006 tarihli kararı yasaya aykırı olmuştur.

Kararın Rusya yetkilileri tarafından uygulanmasına gelince Mahkeme, bir mahkeme tarafından yasaya uygun olarak verilmiş karara riayet etmeme gerekçesiyle özgürlüklerinden yoksun bırakılan kişilerin, söz konusu karara uyma olanakları bulunurken, dolaylı veya doğrudan bir şekilde karara uymamış olmaları gerektiğini vurgulamıştır. Yetkililer tarafından önerilen belirli tedbirlerin, bu tür tedbirlerin mahkeme tarafından emredilmesinden önce uygulanmasını reddetmek, muhakkak bağlayıcı bir yargı kararına riayet etmeyi reddetmek anlamına gelmemiştir. Doğrusu, 18 Ağustos 2006 tarihli kararın başvurana bildirildiğine veya kendisine bu karara riayet etme olanağı verildiğine ilişkin herhangi bir delil bulunmamıştır. Üç ay önceden verilmiş olan karardan haberdar olmaksızın başvuran, muayene için bir psikiyatrik tesise doğrudan nakledilmek yerine, dört saat boyunca tutulduğu bir karakola götürülmüştür. Kararın uygulanması için başvuranın tutulmasının neden gerekli olduğuna ilişkin herhangi bir gerekçe gösterilmemiştir.

Dolayısıyla, başvuranın tutulması yasaya aykırı olmuştur.

Sonuç: ihlal (oybirliğiyle).

41. Madde: Manevi tazminata karşılık olarak 3,000 Avro (EUR) ödenmesine hükmedilmiştir.

6. MADDE

6 § 1 Maddesi (medeni)

Mahkemeye Erişim

Bir patent başvurusunun incelenmesi esnasında yaşanan uzun gecikmelerin, itirazda bulunmak üzere mahkemeye başvurma hakkını anlamsız kılması: *ihlal*

Kristiansen ve Tyrvik A.Ş. / Norveç – 25498/08
Karar 2 Mayıs 2013 [1. Daire]

Olaylar ve Olgular – Başvuranlar müşterek olarak, Norveç Sınai Mülkiyet Ofisi'ne (NIPO) 1990 tarihinde bir patent başvurusu yapmışlardır. Patentlere ilişkin bir yerel temyiz mercii olan NIPO nihayetinde başvuruyu, Temyiz Kurulu tarafından 2008 yılının Eylül ayında onaylanan bir kararı ile reddetmiştir. Patent başvurusu anılan tarihte kabul edilmiş olsaydı geçerli olacak olan yirmi yıllık koruma döneminin sadece iki yıl sonra süresi dolacaktı. Başvuranların Temyiz Kurulu'nun kararına yerel mahkemelerde itiraz etmiş oldukları görülmemiştir.

Başvuranlar, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yaptıkları başvuruda, ulusal patent yetkilileri önündeki yargılamaların aşırı uzun olmasının ve Patent Kanunu uyarınca patent korumasına konulan yirmi yıl kısıtlamasının sonucunda, mahkemeye erişim haklarının asılsız kılınmasının Sözleşme'nin 6 § 1 maddesini ihlal ettiğini iddia etmişlerdir.

Hukuksal Değerlendirme – 6 § 1 Maddesi: Mahkeme 6 § 1 maddesi kapsamında incelenen medeni yargılamaların uzunluğuna ilişkin davalarda, dikkate alınması gereken dönemin muhakkak yetkili mahkemeye başvuru tarihinden itibaren başlamadığını; fakat önceki idari aşamayı da kapsadığını vurgulamıştır. Mevcut davada idari yargılamaların aşırı uzun olduğu konusunda

şüphe yoktur. Önemli zaman aşımı ve Patent Kanunu'nun sağladığı yirmi yıllık koruma sınırlaması nedeniyle başvurular mahkemeye erişim haklarından yararlanamamışlardır. Bu durum, başvuruların mahkemeye erişim haklarının kısıtlanmasıyla sonuçlanmıştır ve bu kısıtlama 6 § 1 maddesi kapsamındaki güvenceye göre hem keyfi olmuş hem de söz konusu hakkın özünü ihlal etmiştir.

Sonuç: ihlal (oybirliğiyle).

41. Madde: Manevi tazminata karşılık olarak birinci başvurana 15,000 Avro (EUR) ödenmesine hükmedilmiştir.

Hukuki ehliyetinin geri verilmesini talep eden kişinin mahkemeye erişememesi: ihlal

Nataliya Mikheylenko / Ukrayna – 49069/11
Karar 30 Mayıs 2013 [5. Daire]

Olaylar ve Olgular –Başvuran 2007 yılında, ağır bir zihinsel hastalıktan muzdarip olduğu gerekçesiyle hukuki ehliyetinden mahrum edilmiştir. Başvuran giderek zihinsel sağlığına kavuşmuştur. Başvuranın vasisi 2009 yılında başvuranın hukuki ehliyetinin geri verilmesine yönelik bir başvuruda bulunmuştur; ancak vasinin mahkeme huzuruna çıkmamasının tekrarlanması nedeniyle başvuru esas bakımından incelenmeden reddedilmiştir. 2010 yılında başvuranın kendisi, hukuki ehliyetinin geri verilmesi başvurusunda bulunmuştur. Fakat hem bu başvuru hem de sonraki itirazları, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun başvurana bu tür bir başvuruda bulunma hakkını tanımadığı gerekçesiyle reddedilmiştir.

Hukuksal Değerlendirme – 6 § 1 Maddesi: İç mevzuata göre, bir mahkeme önünde, başvuranın hukuki ehliyetinin geri verilmesi konusunu, başvuranın vasisi veya vasi olan makam ileri sürebilmekteydi. Fakat vasinin başvurusu, vasi mahkeme huzuruna çıkmamış olduğundan esas bakımından incelenmeksizin reddedilmiştir. Başvuranın bu yargılamalarda usulü bir statüsü bulunmamıştır ve yargılamalar üzerinde herhangi bir etkisi olmamıştır. Başvuranın

hukuki ehliyetinin geri verilmesine yönelik sonraki bireysel başvurusu da, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun kendisine bu tür bir başvuruda bulunma hakkı tanımadığı gerekçesiyle değerlendirilmemiştir. Fakat söz konusu Kanun'da, hukuki ehliyetsizlik deklarasyonunun kendiliğinden herhangi bir adli incelemeye tabi tutulması gerektiği belirtilmemiştir ve başvuran hakkında verilen tedbir kararı için herhangi bir zaman sınırlaması yapılmamıştır. Dolayısıyla, iç mevzuatın açık ve öngörülebilir maddeleri gereğince başvuran, hukuki ehliyetinin geri verilmesi için bir mahkemeye bireysel olarak başvuramamıştır.

Hukuki ehliyetlerinden mahrum bırakılan kişilerin usule ilişkin haklarına getirilen kısıtlamalar, bu kişilerin veya diğer kişilerin çıkarlarını korumak için veya adaletin düzgün bir şekilde uygulanması için haklı görülebilir. Fakat mevcut davada iç mevzuat tarafından izlenen yaklaşım, ehliyeti olmayan kişilerin hukuki ehliyetlerinin geri verilmesi için bir mahkemeye doğrudan erişim hakları bulunmadığından, Avrupa düzeyindeki genel eğilime uygun olmamıştır. Ayrıca Ukrayna'daki duruma gelince, mahkemeye doğrudan erişimin bu kategoride yer alan kişiler için genel olarak yasaklanması istisnaya yer bırakmamıştır. İç mevzuatta da hukuki ehliyetin geri verilmesi konusunun bir mahkeme tarafından makul aralıklarla incelenmesini gerektiren herhangi bir tedbir de bulunmamıştır. Son olarak, yerel yetkililerin başvuranın durumunu, vasinin görevlerinin yerine getirilmesi de dahil olmak üzere incelemiş oldukları veya başvuranın çıkarlarını korumak üzere gerekli girişimlerde bulunmuş oldukları gösterilmemiştir. Dolayısıyla, başvuranın hukuki ehliyetinin geri verilmesini doğrudan talep edememesi, konunun mahkemeler tarafından incelenmemesiyle sonuçlanmıştır. Bu hususa ilişkin bir adli inceleme yapılmamış olması, başvuranın hayatının pek çok yönünü etkilemiş olduğundan, ehliyetsiz kişilerin mahkemeye erişimine getirilen kısıtlamaları destekleyen meşru hedeflerle haklı kılınmamıştır. Başvuranın sokulduğu durum, hukuki ehliyetinin incelenmesinin sağlanması olanağı hususunda adaletin tanınmaması

anlamına gelmiştir.

Sonuç: ihlal (oybirliğiyle).

41. Madde: Manevi tazminata karşılık olarak 3,600 Avro (EUR) ödenmesine hükmedilmiştir.
(Ayrıca bk. *Stanev / Bulgaristan* [BD], no. 36760/06, 17 Ocak 2012, **Bilgi Notu no. 148**)

6 § 1 Maddesi (cezai)

Silahların Eşitliği Bağımsız ve Tarafsız Mahkeme

Jürinin yönlendirilmesi riski bulunduğu gerekçesiyle sadece bir yargıç tarafından yargılanma: *kabul edilemez*

Twomey, Cameron ve Guthrie / Birleşik Krallık – 67318/09 ve 22226/12
Karar 28 Mayıs 2013 [4. Daire]

Olaylar ve Olgular – Dava 2003 tarihli Ceza Adaleti Yasası'nın 46. bölümü kapsamındaki jürinin yönlendirildiğinin anlaşılması halinde, bir iddianame üzerine jüri önünde yapılan bir yargılamada, yargıcın jüri üyelerini ibra etme yetkisiyle ilgiliydi. Bu hüküm ayrıca, yargıcın jürinin yönlendirilmesinin gerçekleştiğine ve yargılamaya jüri olmadan devam etmenin davalı için adil olacağına kanaat getirdiği takdirde yargıcın yargılamayı tek başına sürdürmesine imkan vermektedir.

Yargılamalar sırasında “jürinin yönlendirilmesine yönelik ciddi bir girişimin” meydana gelmiş olduğu gerekçesiyle yargılamayı yürüten ilk yargıç tarafından jüri üyelerinin ibra edilmesinin ardından, tek başına bir yargıcın yürüttüğü yargılamalarda birinci ve ikinci başvuranlar soygunla ilgili suçlardan mahkum edilmişlerdir. Yargılamayı yürüten ilk yargıcın bu karara varırken dayandığı belgeler savunma makamına tebliğ edilmemiştir; fakat müdafı, ibra etme önerisine ilişkin şikayette bulunabilmiştir. Ardından Temyiz Mahkemesi, jürinin yönlendirilmesine ilişkin çok önemli bir tehlike bulunması nedeniyle yargılamanın jüri olmaksızın tek başına bir yargıç tarafından tekrar yapılması gerektiğine karar vermiştir. Yargılamayı yapan yargıcın jürinin

yönlendirilmesine yönelik iddiaların ardından jüri üyelerini ibra etmesi ve yargılamayı tek başına yürütmeye devam etme kararı almasından sonra, dava konusuyla ilgili olmayan başka yargılamalarda, üçüncü başvuran üç müşterek davalı ile birlikte sahtecilik suçundan mahkûm edilmiştir. Suçlamalara temel teşkil eden belgeler savunma makamına tebliğ edilmemiştir; fakat savunma makamı suçlamaların niteliğini ana hatlarıyla belirten bir özet metni ve yargıcın kararına ara temyiz başvurusunda bulunma izni verilmiştir. Yargıcın kamu yararı dokunulmazlığı ilkeleri kapsamında değerlendirdiği hiçbir şeyin savunma makamına tebliğ edilmesinin gerekli olmadığı, özet metinde tebliğ edilmeyen belgelere ilişkin hususların doğru bir şekilde özetlendiği ve belgelerde yargılamayı yürüten yargıcın yargılamalardan çekilmesi gerektiğini ortaya koyan herhangi bir şey bulunmadığı görüşüne vararak Temyiz Mahkemesi, yargılamayı yürüten yargıcın kararını ara temyiz aşamasında onamıştır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yaptıkları başvuruda tüm başvuranlar, jüri olmaksızın yargılamaların devam edilmesi doğrultusundaki kararın, kendilerine tebliğ edilmeyen belgelere dayanılarak verildiğinden şikayet etmişlerdir. Üçüncü başvuran ayrıca, *diğerlerinin yanı sıra (inter alia)*, yargılamayı yürüten yargıcın, jürinin yönlendirilmesine ilişkin tebliğ edilmeyen delilleri gördükten sonra, yargılamaya jüri olmaksızın devam etmeye yönelik kararını verirken önyargılı olarak hareket etmiş olma riskinin var olduğundan şikayet etmiştir.

Hukuksal Değerlendirme – 6 § 1 Maddesi: Başvuranların kendilerine tebliğ edilmeyen belgelere dayanılarak jüri olmaksızın yargılamaya devam etme kararı hakkındaki şikayetleri hususunda, tebliğ edilmeyen belgelerin başvuranların suçluluğu veya masumluluğuyla ilgili değil, jüri üyeleriyle iletişime geçme girişiminde bulunup bulunmadıklarına ilişkin ayrı konularla ilgili olduğunun belirtilmesi önemli olmuştur. Savcılık, sadece jüri üyelerinin ibra edilmesinin ve yargılamanın tek başına bir yargıç tarafından sürdürülmesinin gerekip gerekmediği hakkındaki usulü konuyla

bağlantılı olarak söz konusu belgelere dayanmıştır. Savunma makamına uygun tedbirlerin sağlanıp sağlanmadığına karar verilirken, mahkûmiyet veya beraat kararındansa, yargılama biçiminin söz konusu olduğunun ağır basmış olması gerekmiştir. Her iki durumda da, savunma makamına jüri üyelerinin ibra edilip edilmemesine ilişkin şikayetlerini dile getirme ve jüri olmaksızın yargılamaya devam edilmesinin adillğine ilişkin tüm görüşlerini bildirme imkanı verilmiştir. Mahkeme bir yandan, ilgili delillerin savunma makamına önemli kamu yararı gerekçeleriyle tebliğ edilmediğini, diğer yandan belirlenmesi gereken tek konunun yargılamanın 6. madde uyarınca ikisi de ilkesel olarak eşit derecede kabul edilebilir yargılama biçimleri olan tek başına bir yargıç tarafından veya jüri ile birlikte bir yargıç tarafından yargılanmanın hangisinin yapılacağı olduğunu dikkate alarak, izlenen usulün savunma makamına yeterli tedbirler sağladığı görüşüne varmıştır. Jürinin yönlendirilmesiyle ilişkili delillerin savunma makamına verilmeyebileceği koşullar mevzuatta öngörülmemiştir; kamu yararı dokunulmazlığı kapsamına giren belge kategorilerinin, içtihat hukukunda açıkça belirtilmiş olmasından ötürü bu durum, savunma makamının haksızlığa uğramasına neden olmamıştır.

Mahkeme üçüncü başvuranın yargılamayı yürüten yargıcın, davaya tek başına devam etme kararını verirken önyargılı davranma riskinin var olduğuna ilişkin iddiasını kabul etmemiştir. Yargılamayı yürüten yargıç, isnat edilen suçların bir unsuruyla ilgili olarak tebliğ edilmeyen herhangi bir belge görmemiştir ve deneyimli bir ceza yargıç olarak, sadece savcılık makamının sunduğu delillerin makul şüphe ötesinde kanıt standartlarını karşılaması halinde bir mahkûmiyetin verilebileceğini açıkça anlamıştır. Söz konusu yasaya ilişkin hükümler ceza gerektiren suçların isnat edildiği kişilerin jüriye müdahale etmeye kalkışarak adaletten kaçmalarına izin verilmemesi konusunda adaletin çıkarlarına hizmet etmiştir. Yargılama jüri üyelerinin ibra edilmesinin ardından ister ilk yargıç huzurunda ister birinci ve ikinci başvuranın

durumunda olduğu gibi yeni bir yargıç huzurunda devam etmiş olsun, yargılamayı yürüten yargıç önceki bir aşamada jürinin yönlendirilmesine ilişkin güçlü deliller bulunmuş olduğunu bildirdi. Dolayısıyla Mahkeme'nin görüşüne göre, mevcut başvuruların her birinde savunma makamına karşı gösterilen önyargı önemsizdir ve ayrıca söz konusu kamu yararı açısından haklı olmuştur.

Sonuç: kabul edilemez (açıkça temelden yoksun).

8. MADDE

Pozitif Yükümlülükler Özel Hayata Saygı Gösterilmesi

Ölümcül hastalığı bulunmayan kişinin intihar etmesine imkan veren ilacın reçetelendirilmesini düzenleyen açık yasal kuralların bulunmaması: *iblal*

Gross / İsviçre – 67810/10
Karar 14 Mayıs 2013 [2. Daire]

Olaylar ve Olgular: Başvuran zamanın akışı ile gitgide güçsüzleştiğinden, bedensel ve zihinsel yetilerinin gerilmesinden muzdarip olmayı sürdürmek istemediğinden, yıllardan beri yaşamına son vermek istediğini belirtmiştir. Başvuranın kendi kararlarını verme yetkinliğine sahip olduğu görülmüştür. Ölümle sonuçlanmayan bir intihar girişiminin ardından başvuran yaşamını ölümcül dozda sodyum pentobarbital olarak sonlandırmak istediğine karar vermiştir. Fakat dört tıp doktoru talep edilen reçeteyi düzenlemeyi reddetmiştir. Doktorlardan en az ikisi tıp mesleği ahlak kurallarının kendilerini söz konusu reçeteyi düzenlemekten alıkoyduğunu, uzun adli yargılamalardan çekindiklerini ve olumsuz mesleki sonuçlarla karşılaşma olasılığı bulunduğunu değerlendirerek başvuranın bu talebini reddetmiştir. İdari mahkemeler başvuranın itirazını reddetmiştir.

Hukuksal Değerlendirme – 8. Madde: Başvuranın yaşamına son vermesine imkan sağlayacak olan bir doz sodyum pentobarbitalin kendisine verilmesine

yönelik talebi, Sözleşme'nin 8. maddesi uyarınca başvuranın özel hayatına saygı gösterilmesi hakkının kapsamına girmiştir. Dava öncelikli olarak Devletin, tıp doktorlarının başvuranın durumundaki bir kişiye reçete yazma yetkilerinin olup olmadığını ve eğer böyle bir yetki varsa hangi şartlar altında kullanılabilmesine ilişkin bilgileri içeren yeterli kurallar koyup koymadığı konusunu gündeme getirmiştir.

İsviçre'de intihara teşvik etme ve intiharı destekleme yalnızca bu tür eylemlerin faillerinin söz konusu eylemleri "bencil nedenlerle" gerçekleştirmeleri halinde ceza gerektirmektedir. İsviçre Federal Yüksek Mahkemesi'nin içtihadı uyarınca, bir doktor Federal Yüksek Mahkeme'nin içtihadında öngörülen belirli koşulların karşılanması halinde, hastasının intihar etmesini sağlamak üzere sodyum pentobarbital reçetesi düzenleme yetkisine sahiptir. Federal Yüksek Mahkemesi konuya ilişkin içtihadında, yaşamlarının sonuna gelen hastaların bakımı hakkında bir sivil toplum kuruluşu tarafından düzenlenen ve resmi kanun hükmünde olmayan tıbbi ahlak kurallarına atıfta bulunmuştur. Ayrıca bu kurallar, yalnızca doktorları geçmişteki deneyimlere dayanarak, birkaç gün veya birkaç hafta içerisinde ölümlü sonuçlanabilecek olan bir sürecin başlamış olduğu kararına varan hastalar için geçerli olmuştur. Başvuran ölümcül bir hastalıktan muzdarip olmadığından, başvuranın durumu açıkça bu ilkelerin uygulama kapsamına girmemiştir. Hükümet, kural niteliği taşıyabilecek ilkeler ve standartları içeren başka herhangi bir belge sunmamıştır. Açık yasal kuralların bulunmamasının, başvuran gibi bir kişiye aksi takdirde talep edilen reçeteyi düzenlemeye meyilli olan doktorlar üzerinde caydırıcı etkisi olması muhtemeldir. Başvuranın yaşamının çok önemli bir yönüne ilişkin talebinin sonucunun belirsiz olması, başvuranda kayda değer ölçüde ızdıraba yol açmış olmalıdır. Belirli bir hastalığın sonucunda ölümün yakın bir zamanda gerçekleşmesi olası değilse, bir kişinin kendi özgür iradesiyle yaşamına son verme konusunda ciddi bir karara varması durumunda, tıp doktorlarının talep edilen

reçeteyi düzenleyebilecekleri koşullar hakkında bilgi veren, Devlet tarafından onaylanmış, açık kurallar bulunmuş olsaydı başvuranın içerisinde bulunduğu belirsizlik ve ızdırap engellenebilirdi. Mahkeme derin ahlaki ve etik etkiye sahip olan bu tür tartışmalı konularda gereken siyasi mutabakata varmakta güçlükler bulunabileceğini kabul etmiştir. Fakat bu güçlükler tüm demokratik süreçlerde mevcut olup, yetkilileri bu husustaki görevlerini yerine getirmekten muaf tutmamaktadır. Yukarıdaki değerlendirmeler İsviçre kanunlarında reçete ile öldürücü dozda sodyum pentobarbital alma olanağı sunulmasına rağmen, bu hakkın kapsamını anlaşılır kılan yeterli kurallar belirtilmemiştir. Başvuranın öldürücü dozda sodyum pentobarbital almasına izin verilmesi talebinin esasına ilişkin olarak, kapsamlı ve anlaşılır kuralların düzenlenmesi öncelikli olarak yerel makamların görevidir. Buna uygun olarak Mahkeme, anlaşılır ve kapsamlı yasal kuralların bulunmamasının başvuranın Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamındaki özel hayatına saygı gösterilmesi hakkını ihlal ettiğine karar vermekle yetinmiş ve söz konusu kuralların esasa ilişkin içeriği hakkında bir tutum takınmamıştır.

Sonuç: ihlal (üç karşı dört oyla).

41. Madde: Herhangi bir tazminat talebinde bulunulmamıştır.

Babalarının annelerine karşı şiddetli saldırılarına tanık olmalarının sonucunda travmaya uğrayan kız çocuklarını korumak üzere yetkililer tarafından uygun tedbirler alınmaması: ihlal

Eremia / Moldova Cumhuriyeti –3564/11
Karar 28 Mayıs 2013 [3. Daire]

(Bk. 7. sayfadaki 3. madde)

Pozitif Yükümlülükler
Özel Hayata Saygı Gösterilmesi
Aile Hayatına Saygı Gösterilmesi

Aile adı değişikliğine izin verilmemesi:
ihlal

Garnaga / Ukrayna – 20390/07
Karar 16 Mayıs 2013 [5. Daire]

Olaylar ve Olgular: Bir Ukrayna vatandaşı 2004 yılının Mart ayında üvey babasının adından türetilmiş olan aile adını¹(patronymic) değiştirme talebinde bulunmuştur. Nüfus Memurluğu, Nüfus Kayıt Kuralları'nda bir kişinin ancak babası adını değiştirdiği takdirde aile adını değiştirebileceğinin öngörüldüğü gerekçesiyle başvuranın bu talebini reddetmiştir. Başvuranın bu husustaki itirazı kabul edilmemiştir. Buna paralel olarak başvuran 2004 yılının Mayıs ayında asıl soyadını hem annesinin hem de üvey erkek kardeşinin de soyadı olan, üvey babasının soyadıyla değiştirmiştir.

Hukuksal Değerlendirme – 8. Madde: Kişi adının bir unsuru olan aile adını (patronymic) geleneksel olarak ilgili kişinin babasının adından türetilmektedir. Fakat Ukrayna mevzuatı bireylere adları konusunda kendi kararlarını verebilecek olgunluğa ulaştıkları zaman, doğduklarında kendilerine verilen adı değiştirme hakkı tanımaktadır. Bir kişinin baba adından türetilen aile adını (patronymic), babası artık bu adı taşıyor olsa dahi, taşımaya devam edebileceği özellikle kayda değerdir. 1 Ocak 2004 tarihinde yürürlüğe giren yeni Medeni Kanun'da, bir bireyin, babası ad değişikliği yapmış ise, aile adını (patronymic) değiştirebileceği öngörülmektedir. Yerel yetkililer bu hükmün bir kişinin aile adını (patronymic) değiştirmesinin muhtemel tek dayanağının babasının ad değişikliği yapması olduğuna açıkça işaret ettiğini değerlendirmişlerdir. Başvuranın hakkına, kanuna mı yoksa kanunun yanlış yorumlanmasına mı dayalı olarak kısıtlama getirildiği hususu taraflar arasında ihtilaf konusu olmuştur. Söz konusu tarihte çeşitli hükümlerin yürürlükte olması, aile adını (patronymic) değiştirme hususunun yeterli açıklıkta formüle edilmediğini ortaya koymuştur. Nitekim Ukrayna mevzuatında bir kişiye hem adını taşıma hakkının, hem de adını değiştirme hakkının tanınmış olduğu konusunda şüphe bulunmamaktadır.

¹ Ukrayna'da kişinin adı ile soyadı arasına babasının adı eklenmektedir.

Ukrayna'nın isim değiştirme sisteminin oldukça esnek olduğu görülmüştür. Bu sisteme göre bir kişi, ağırlıklı olarak ceza adaletine ilişkin hususlarla alakalı çok özel şartlarda uygulanabilen önemsiz kısıtlamalar içeren özel bir usul aracılığıyla bir kişi adını değiştirebilmektedir. Bu durumda aile adını (patronymic) değiştirmeye getirilen kısıtlamaların iç hukukta düzgün ve yeterli bir şekilde gerekçelendirilmediği görülmüştür. Ayrıca başvuranın özel hayatı ve aile hayatının bu önemli yönü hakkında karar verme hakkından mahrum bırakılması için yerel yetkililer tarafından herhangi bir gerekçe gösterilmemiştir; bu tür bir gerekçe başka bir şekilde de belirtilmemiştir. Yetkililer söz konusu olan ilgili çıkarlarını dengelememiş olduklarından, başvuranın özel hayatına saygı gösterilmesi hakkını güvence altına alma konusundaki pozitif yükümlülüklerini yerine getirmemişlerdir.

Sonuç: ihlal (oybirliğiyle).

41. Madde: İhlal bulgusu tüm manevi zarara karşılık yeterli adli tazmin teşkil eder.

Aile Hayatına Saygı Gösterilmesi

Bir Hollanda vatandaşının eşi ve üç çocuğunun annesi olan kişinin turist vizesinin süresinin bitmesinin ardından ülkede ikamet etmeye devam ettiği gerekçesiyle hakkında düzenlenen tehcir emri: *Büyük Daire lehine dosyadan çekilme*

Jeunesse / Hollanda – 12738/10
[3. Daire]

Başvuran Surinam vatandaşı olup, 1997 yılında Hollanda'ya turist vizesi ile giriş yapmıştır ve vizesinin süresinin dolmasının ardından burada ikamet etmeye devam etmiştir. Başvuran bir Hollanda vatandaşıyla evlenmiştir ve çiftin bu evlilikten üç çocukları dünyaya gelmiştir. Başvuran pek çok sefer oturma izni başvurusunda bulunmuştur; fakat başvuranın bu talepleri menşe ülkesindeki Hollanda elçiliği tarafından düzenlenen geçici oturma izni bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Başvuran tehcir edilmek amacıyla 2010

yılında dört ay tutuklu kalmıştır. Nihayetinde başvuran, hamile olduğu için salıverilmiştir. Mahkeme'nin bir dairesi, 4 Aralık 2012 tarihinde başvuranın 8. madde kapsamındaki şikayetini kabul edilebilir olarak ve başvurunun geri kalan kısmını kabul edilemez olarak nitelendirmiştir. Daire 14 Mayıs 2013 tarihinde Büyük Daire lehine yargı yetkisinden feragat etmeye karar vermiştir.

9. MADDE

Din ve İnanç Özgürlüğünün Ortaya Konması

Kamuya açık alanlarda peçe takmanın yasaklanması: *Büyük Daire lehine dosyadan çekilme*

S.A.S. / Fransa – 43835/11
[5. Daire]

Dini vecibelerini yerine getiren bir Müslüman olan başvuran dinine, kültürüne ve kişisel inançlarına uygun bir şekilde yaşamak için, gözleri dışında vücudunun tamamını kapayan çarşaf ve peçe giymektedir. Başvuran bu kıyafeti hem kamuya açık alanlarda, hem de özel alanlarda özgür iradesiyle giydiğini; fakat düzenli olarak böyle giyinmediğini belirtmektedir. 11 Ekim 2010 tarihli 2010-1192 sayılı kanunun yürürlüğe girdiği tarih olan 11 Nisan 2011 tarihinden itibaren Fransa topraklarında kişilerin kamuya açık alanlarda yüzlerini gizlemeleri yasaktır. Başvuran Sözleşme'nin 3, 8, 9, 10, 11 ve 14. maddelerinin ihlal edildiğinden şikayetçidir.

14. MADDE

Ayrımcılık

Yargı sisteminin, kadınların maruz kaldığı ciddi aile içi şiddete uygun karşılık verilmesini sağlamaması: *ihlal*

Eremia / Moldova Cumhuriyeti –
3564/11
Karar 28 Mayıs 2013 [3. Daire]

(Bk. 7. sayfadaki 3. madde)

Bir çocuğun nüfus cüzdanına, çocuğun annesinin kayıtlı medeni partneri olan kadının adını dahil etmeyi reddetme:
kabul edilemez

Boeckel ve Gessner-Boeckel / Almanya –
8017/11
Karar 7 Mayıs 2013 [5. Daire]

Olaylar ve Olgular: Başvuranlar kayıtlı bir medeni birliktelik altında 2001 yılından beri birlikte yaşayan iki kadındır. İkinci başvuran 2008 yılında bir erkek çocuk dünyaya getirmiştir. Çocuğa, ikinci başvuranın annesi olarak adlandırıldığı bir nüfus cüzdanı çıkartılmıştır. Formda baba adı hanesi boş bırakılmıştır. Başvuranlar 2009 yılında çocuğun birinci başvuran tarafından evlat edinilmesi hususunda mutabakata varmışlardır. Bölge mahkemesi evlat edinme izni vermiş ve çocuğun yasal olarak her iki başvuranın çocuğu statüsünü kazandığını beyan etmiştir. Bu arada başvuranlar bölge mahkemesinden, birinci başvuranın adını ikinci ebeveyn olarak dahil etmek suretiyle çocuğun nüfus cüzdanını düzeltmelerini talep etmişlerdir. Başvuranlar babanın çocuğun doğum tarihinde annesiyle evli olan kişi olarak öngörüldüğü Medeni Kanunun, annenin kayıtlı medeni birliktelik altında diğer bir kadınla birlikte yaşadığı durumlarda gerekli değişikliklerle (*mutatis mutandis*) uygulanması gerektiğini ileri sürmüş ve bu birliktelik mevcutken doğan çocuğun biyolojik babasının gerçekten annenin kocası olmasının konu dışı olduğunu iddia etmişlerdir. Dolayısıyla medeni birliktelik mevcutken dünyaya gelen çocuklara, evlilikten dünyaya gelen çocuklardan farklı muamele edilmesi için herhangi bir gerekçe bulunmamıştır. Yerel mahkemeler başvuranların taleplerini ve sonraki itirazlarını reddetmiştir.

Hukuksal Değerlendirme – 8. Madde ile Birlikte 14. Madde: Birinci başvuranın nihayetinde

çocuğun ikinci ebeveyni olarak tam yasal statü kazandığı göz önünde bulundurulduğunda, başvuruların Sözleşme'nin 34. Maddesinin anlamı dahilinde Sözleşme'de yer alan haklarının ihlal edilmesi suretiyle mağdur olduklarını iddia edip edemeyecekleri konusu gündeme gelmiştir. Fakat başvuruların şikayetlerinin niteliğini dikkate alarak ve birinci başvuranın ikinci ebeveyn olarak tanınması için evlat edinme işlemini gerçekleştirmek zorunda kaldığını göz önünde bulundurarak Mahkeme incelemesini başvuruların hala Sözleşme'de yer alan haklarının ihlal edilmesi dolayısıyla mağdur olduklarını iddia edebilecekleri varsayımına dayanarak gerçekleştirmiştir. Başvuranlar kayıtlı medeni birliktelik altında birlikte yaşamakta ve çocuğu beraber yetiştirmekte idiler. Her iki başvuran ve çocuk arasındaki ilişkinin Sözleşme'nin 8. maddesinin anlamı dahilinde "aile hayatının" kapsamına girdiği sonucu çıkmıştır. Buna uygun olarak, Sözleşme'nin 8. Maddesi ile 14. maddesi geçerli olmuştur. Ele alınması gereken ilk konu, ikinci başvuranın bir çocuk dünyaya getirdiği esnada kayıtlı bir aynı cinsiyet medeni birlikteliği altında yaşamakta olan başvuruların durumunun, kadının farklı cinsiyetten bir kişiyle evliliğinden dünyaya bir çocuk getirmesine benzer olup olmadığıdır. Mahkeme doğum tarihinde çocuğun annesiyle evli olan erkeğin çocuğun biyolojik babası olduğu doğrultusundaki aksi ispat edilebilir karineyi içeren Medeni Kanununun 1592 § 1 maddesine uygun olarak yerel mahkemelerin sundukları gerekçeyi dikkate almıştır. Bu yasal karinenin her zaman gerçek soy bağına belirleyemeyeceği gerçeğine bağlı olarak bu ilkenin yerindeliği sorgulanmamıştır. Mahkeme ayrıca cinsiyet değiştiren kişilerin veya taşıyıcı annelik yöntemiyle çocuk sahibi olan kişilerin ebeveynliklerine ilişkin herhangi bir davayla karşılaşmadığını kaydetmiştir. Buna uygun olarak, aynı cinsiyete sahip kişilerin birlikteliklerinde, partnerlerden birinin dünyaya bir çocuk getirmesi durumunda, çocuğun diğer partnerin evladı olduğu biyolojik nedenlerle reddedilebilir. Mahkeme bu koşullar altında çocuğun ikinci partnerin

evladı olduğu doğrultusundaki bir yasal karinenin gerçek bir dayanağı olmadığını kabul etmiştir. Yukarıdaki hususlar dikkate alındığında, başvuruların kendilerini doğum tarihinde nüfus cüzdanına yapılan girişler konusunda evli bir karı kocanın kine benzer bir durumda buldukları söylenemez. Sonuç olarak Sözleşme'nin 8. maddesi ile 14. maddesi ile birlikte alındığında bir ihlal olduğu görülmemiştir.

Sonuç: kabul edilemez (açıkça temelden yoksun).

35. Madde

35 § 1 Maddesi

İç Hukuk Yollarının Tüketilmesi Etkili İç Hukuk Yolu – İsveç

Sözleşme ihlaline ilişkin yerel mahkemelerde veya Adalet Şansölyesi aracılığıyla tazminat talebinde bulunmama: *kabul edilemez*

Ruminski / İsveç – 10404/10

Karar 21 Mayıs 2013 [5. Daire]

Olaylar ve Olgular: Başvuran, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne sunduğu başvurusunda Sözleşme'nin 6 § 1 maddesine dayanarak, ömür boyu gelire ilişkin olarak idare mahkemeleri huzurunda yürütülen yargılamaların usul bakımından adil olmadığından şikayetçi olmuştur. Davalı Hükümet, başvuran iç hukukta öngörülen şekilde Adalet Şansölyesi aracılığıyla yerel mahkemelerde tazminat talebinde bulunmadığından, başvurunun kabul edilemez olduğunu iddia etmiştir.

Hukuksal Değerlendirme – 35 § 1 Maddesi: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi *Eriksson / İsveç* (no. 60437/08, 12 Nisan 2012) kararında, Yüksek Mahkeme'nin 3 Aralık 2009 tarihli kararından (NJA 2009 N 70) itibaren, İsveç'te iddia edilen Sözleşme ihlallerini tazminat vermek suretiyle telafi edebilen etkin bir hukuk yolu bulunduğunu göz önünde bulundurmıştır. Sözleşme'nin 6. maddesinin önceden pek çok Yüksek Mahkeme davalarının konusu olduğundan ve

Adalet Şansölyesi'nin zaten gerekçesiz kararlar konusunu ele almış olmasından dolayı, Mahkeme mevcut davada farklı bir sonuca varmak için herhangi bir sebep görmemiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin içtihadından, tazminatın uygun bir telafi olduğu açıkça anlaşıldığından, başvuranın tek uygun telafinin davasının tekrar görülmesi olduğu iddiası reddedilmiştir. Hukuk yoluna ilişkin olarak, başvuranlar İsveç'te mevcut olan iki potansiyel etkin hukuk yolundan birini seçebilirlerdi. Bu hukuk yolları Şansölye'ye şikayette bulunmak veya umumi mahkemeler önünde Devlete dava açmaktır. Başvuran bu iki hukuk yolundan herhangi birine başvurmadığından, başvurusu kabul edilemez bulunmuştur.

Sonuç: kabul edilemez (iç hukuk yollarının tüketilmemesi).

İç Hukuk Yollarının Tüketilmesi Etkili İç Hukuk Yolu – Türkiye

Erişilebilir ve etkili yeni bir anayasal hukuk yolunun tüketilmemesi: *kabul edilemez*

Uzun / Türkiye – 10755/13
Karar 30 Nisan 2013 [2. Daire]

Olaylar ve Olgular: 23 Eylül 2012 tarihinden itibaren kesinleşen kararlara Türk Anayasa Mahkemesi önünde yeni bir hukuk yoluna başvurarak itiraz edilebilmektedir. Türk Anayasa Mahkemesi mevcut durumda Anayasa ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Protokolleri tarafından korunan temel özgürlüklere ve haklara ilişkin bireysel başvuruları inceleme yetkisine sahiptir.

Yargıtay, önceden başvuran tarafından kullanılan bir arsa parselinin üçüncü bir taraf adına kaydedilmesi kararını, başvuranın itirazına rağmen, 25 Eylül 2012 tarihinde onamıştır. Başvuran yukarıda belirtilen yeni hukuk yoluna başvurmamıştır.

Hukuksal Değerlendirme – 35 § 1 Maddesi: Mahkeme Anayasa Mahkemesi'nin yasal yetkisinin alanına, kendisine tanınan olanaklara ve kararlarının etkileri ile kapsamına ilişkin olarak yasama meclisinin

yeni usulü oluşturmadaki niyetlerini incelemeyen önce, ilk olarak bu hukuk yolunun erişilebilirlik ve bireysel başvuru koşulları gibi pratik koşullarını incelemiştir.

(a) *Erişilebilirlik* – Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru, olağan hukuk yolları dışında, önceden başka bir hukuk yoluna başvurmak veya başka bir talepte bulunma koşuluna bağlı değildir. Muhtemel başvuruların tüm ulusal mahkemeler önünde itirazda bulunma hakkı vardır ve dolayısıyla seyahat etmeleri veya karmaşık bir usul izlemeleri gerekmemektedir. Otuz günlük süre sınırı, ilkesel olarak, makul bir sınırdır ve bu sürenin bitiş tarihine kadar itiraz etmenin mümkün olmadığı durumlarda bu süre istisnai olarak on beş gün uzatılmaktadır. Son olarak, bu tür bir itirazda bulunmak için alınan ücretler, bu hukuk yolunun erişilebilirliğini azaltmamaktadır. Söz konusu ücretlerin aşırı olmadığı ve başvuruların adli yardım alma hakkı buldukları görülmektedir. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesi'ne başvuru usulünün erişilebilirliği konusunda bir sorun olduğu görülmemektedir.

(b) *Hukuk Yolundan Yararlanılmasına İlişkin Hükümler* – Mahkeme şu unsurları dikkate almıştır. Anayasa Mahkemesi'nin yeni içtüzüğü, bireysel başvurulara ilişkin mevzuat hükümlerinin yürürlüğe girmesinden uzun zaman önce yürürlüğe girmişti. Anayasa Mahkemesi'nin itirazların incelenmesi veya yargılamalar için ihtiyaç duyduğu bilgi ve belgeleri tüm makamlardan talep etme hususunda yargı yetkisine sahipti. İchtihattaki tüm çelişkileri giderebilecek bir sistem mevcuttu. Anayasa Mahkemesi resen veya başvuranın haklarını korumak için gerekli gördüğü takdirde başvuranın talebi üzerine ara tedbirler belirleme yetkisine sahipti. Son olarak, Anayasa Mahkemesi'nin konu bakımından (*ratione materiae*) yargı yetkisi Türkiye tarafından imzalanan Sözleşme'yi ve Sözleşme'de yer alan protokolleri kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Yukarıdakileri göz önünde bulundurarak Mahkeme, Anayasa Mahkemesi önündeki başvuru usulünün, ilkesel olarak, insan haklarının ve temel özgürlüklerinin korunması için uygun bir mekanizma olduğu kanaatine varmıştır.

(c) *Yasama Meclisinin Niyetleri* – İlgili mevzuat hükümleri ve düzenleyici hükümlerin Anayasa Mahkemesi'ne bireysel hukuk yolu mekanizmasının uygulamaya konması için gerekli olanakları sağladığı görülmüştür. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasa Mahkemesi'ne Sözleşme ihlallerine ilişkin hükümler belirlemesi için belirli bir yargı yetkisi vermiş ve tazminata hükmederek veya tazmin yöntemini belirleyerek ihlallerin telafi edilmesini sağlamak için gerekli yetkileri verme doğrultusundaki niyetini ortaya koymuştur. Verilen bu yetkiler sayesinde Anayasa Mahkemesi, gerekli olduğu takdirde, ilgili makamları söz konusu hakkı ihlali devam ettirmesini yasaklayabilir ve yasaklamalıdır ve mümkün mertebe hakkı önceki durumuna (*status quo ante*) getirebilir ve getirmelidir. Mahkeme heyetindeki yargıç sayısı arttırılmıştır ve yazı işleri müdürlüğünün ihtiyaçları için yeterli kaynak sağlanmıştır. Anayasa Mahkemesi'nin kararları tüm Devlet organlarını, tüm bireyleri ve tüm tüzel kişiler için bağlayıcı olmuştur. Bir bireysel başvuruya ilişkin Anayasa Mahkemesi'nin verdiği kararlara uygulamada riayet edilmesi konusunda ilkesel olarak Türkiye'de sorun meydana gelmemelidir. Geçmişte Anayasa Mahkemesi'nin koalisyon hükümetinin bir parçası olarak iktidarda olan bir siyasal partiyi kapatma kararının bile yürürlüğe konduğunu belirtmek yeterli olmuştur.² *Sonuç:* kabul edilemez (iç hukuk yollarının tüketilmemesi).

Sanık aleyhine dava, ceza mahkemeleri önünde hala derdest iken idari mahkemelere tazminat davası açılmaması: *kabul edilemez*

Güvenç / Türkiye – 43036/08
Karar 21 Mayıs 2013 [2. Daire]

Olaylar ve Olgular: Başvuranın, üç kişilik ailesinin bir üyesi bir caminin bahçesindeki havuzun su motorunda meydana gelen

² *Refah Partisi ve Diğerleri / Türkiye* [BD], no: 41340/98 et al., 13 Şubat 2003, *Bilgi Notu* 50.

elektrik kaçağı nedeniyle elektrik çarpmasına bağlı olarak hayatını kaybetmiştir. Başvuranlar Sözleşme'nin 2. maddesinin ihlal edildiği iddiasıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurmuş ve ayrıca 6. maddeye dayanarak, havuzun bakımından sorumlu belediye çalışanı aleyhine yürütülen ceza yargılamalarının uzunluğundan şikayetçi olmuşlardır.

Hukuksal Değerlendirme – 35 § 1 Maddesi: Başvuranlar, tazminat talebiyle idare mahkemesine başvurmamışlardır. Bu yola başvurmuş olsalardı, başvuranlar yetkililere uğradıkları iddia edilen zarar iç hukuk içerisinde tazmin etme olanağı ve idari makamlara, aile yakınlarının ölümüyle sonuçlanan, altyapı bakım ve denetiminde yasaya aykırı şekilde ihmalkâr davrandıklarını kabul etme olanağı vermiş olurlardı. Bu bağlamda, mevcut olayda hukuk davasının, ceza yargılamalarının sonucuna bağlı olmadığı kaydedilmelidir. *Perez / Fransa* ([BD], no. 47287/99, 12 Şubat 2004) başvurusunda incelenen ve “Hukuk yargılamaları ceza yargılamaların sonuçlanmasını beklemelidir” ilkesini kabul eden Fransız hukukundan farklı olarak, Türk hukuku uyarınca mağdurlar ceza davalarıyla aynı anda ve hatta sonrasında da hem hukuk mahkemeleri, hem de idare mahkemeleri önünde tazminat davası açabilmektedir. İdari mahkemeler ve hukuk mahkemeleri bir kişinin sorumluluğuna ilişkin karar verirken ceza hukuku değerlendirmeleri ile bağlı değildir. idare mahkemelerinin ve hukuk mahkemelerinin, ceza hukuku kurallarına veya hukuk yargılamalarının merkezinde yer alan bir eylemden kişiyi beraat ettirmeye yönelik bir ceza mahkemesi kararına riayet etme veya kusurun varlığına ve ciddiyetine ilişkin ceza mahkemesi bulgularını kabul etme yükümlülüğü yoktur. Dolayısıyla, eğer başvuranlar idare mahkemelerine tazminat talebinde bulunmuş olsalardı, bu mahkemeler kararlarını ceza hukuku değerlendirmelerine değil, idari makamların sorumluluklarına ilişkin idari hukuk ilkelerine dayandırırlardı.

Sonuç: kabul edilemez (iç hukuk yollarının tüketilmemesi).

35 § 3 Maddesi: Ceza mahkemesi önünde

üçüncü bir taraf aleyhine başlatılan ceza yargılamalarının makul olmadığı iddiasına ilişkin olarak Mahkeme, başvuruların müdahil sivil taraf olarak yargılamalara katılma talebinde bulunmuş olsalar da ceza yargılamaları önünde kayıpları için açıkça tazminat talebinde bulunmamış ve herhangi bir nicel tazminat davası açmamışlardır. Başka bir deyişle, başvuruların müdahil sivil taraf olarak yargılamalara sadece cezalandırmaya yönelik amaçlarla katılmışlardır. Dolayısıyla başvuruların ceza yargılamalarına müdahil sivil taraf olarak katılmış olmaları Sözleşme'nin 6. maddesinin kapsamına girmemiştir.

Sonuç: kabul edilemez (konu bakımından bağdaşmazlık (*ratione materiae*)).

35 § 2 (b) Maddesi

Başvurunun Daha Önceden Başka Bir Merciiye Sunulmuş Diğer Bir Başvuruyla Esas Bakımından Aynı Olması

Sendika görevlilerinin, başvuran sendikanın talebi üzerine başlatılan önceki bir uluslararası soruşturma ile yakından ilgili olması: *kabul edilemez*

Cezaevi Çalışanları Sendikası (POA) ve Diğerleri / Birleşik Krallık – 59253/11
Karar 21 Mayıs 2013 [4. Daire]

Olaylar ve Olgular – Birinci başvuran bir sendika olup, Uluslararası Çalışma Örgütü 87 No.'lu Sözleşmesi kapsamındaki grev hakkının ihlal edildiği iddiasıyla 2004 yılında Uluslararası Çalışma Örgütü Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi'ne (ILO) şikayette bulunmuştur. Komite, cezaevi görevlilerinin grev hakkına farklı bir gerekçeyle getirilen kısıtlamanın Devlet tarafından tazmin edilmesi gerektiği sonucuna varmış ve ayrıca en sonuncusu 2012'de olmak üzere durumu belirli aralıklarla incelemiştir.

Birinci başvuran ile iki sendika görevlisi olan ikinci ve üçüncü başvuranlar, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yaptıkları başvurularında, Sözleşme'nin 11. maddesine dayanarak, yasağın örgütlenme özgürlüğü haklarının kullanımına getirilen haksız bir

kısıtlama olduğundan ve bu kısıtlamayı tazmin etmeye yönelik yeterli tedbirlerin mevcut olmadığından şikayetçi olmuşlardır.

Hukuksal Değerlendirme – 35 § 2 (b) Maddesi: Her ne kadar Hükümet ön itirazını bu amaçla yapmamış olsa da, Mahkeme ilk olarak başvuruların şikayetinin “önceden başka bir uluslararası soruşturma merciiye sunulmuş başka bir başvuruyla esasen aynı” olup olmadığını resen incelemiştir. Bu kabul edilebilirlik kriterinin geçerli olması için, Mahkemeye yapılan başvurunun esas ve müşteki bakımından başkaca bir uluslararası merciiye yapılmış bir itirazla “esasen aynı olması” gerekmektedir. Bu davada ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi bu kabul edilebilirlik kriteri çerçevesinde başkaca bir uluslararası mercii olarak tanınmıştır ve başvuruların Mahkeme önüne getirdikleri şikayet, ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi'ne yapılan şikayete neredeyse aynıdır. Fakat bu şikayet sadece birinci başvuran sendika tarafından öne sürülmüş olup, şikayetin yapıldığı mercii sendikalar ve işveren örgütleriyle sınırlı bir topluluk niteliğine sahip olduğundan, ikinci ve üçüncü başvuranlar önceki şikayete taraf olamamışlardır. Bununla birlikte, birinci başvuran ve sendikada görevli statüsüne sahip olmaları nedeniyle, ikinci ve üçüncü başvuruların yargılamalarla ve ILO'ya yapılan şikayetlerle yakından ilişkili olarak değerlendirilmesi gerekmiştir. İkinci ve üçüncü başvuruların bireysel durumları herhangi bir açıdan emsalsiz olmayıp, hem ILO hem de Mahkeme önünde şikayetçi olunan yasağın etkilerine örnek teşkil etmişlerdir. Dolayısıyla ikinci ve üçüncü başvuruların Mahkeme önünde davalarını savunmalarına izin vermek, Sözleşme'nin 35 § 2 (b) maddesinin uygulanmamasına eşdeğer olurdu.

Sonuç: kabul edilemez (başvurunun daha önceden sunulmuş bir başka başvuruyla esasen aynı olması)

(Ayrıca bk. *Fédération hellénique des syndicats des employés du secteur bancaire / Yunanistan* (k. k.), no. 72808/10, 6 Aralık 2011; *Cereceda Martín ve Diğerleri / İspanya*, no. 16358/90, 12 Ekim 1992 tarihli Komisyon kararı)

1 NO.'LU PROTOKOLÜN 1. MADDESİ

Mal ve Mülk Dokunulmazlığına Saygı Gösterilmesi

Başvuranın kıdem tazminatının orantısız bir şekilde yüksek vergiye tabi tutulması: *ihlal*

N.K.M. / Macaristan – 66529/11
Karar 14 Mayıs 2013 [2. Daire]

Olaylar ve Olgular – 30 yıl boyunca kamu çalışanı olarak görev yapan başvuran, 28 Temmuz 2011 tarihinde yürürlüğe girmek üzere 27 Mayıs 2011 tarihinde görevden alınmıştır. Başvuranın görevine son verildiğinde kullanılmamış izin ve sekiz aylık kıdem tazminatına denk meblağ olan 2011 yılının Haziran ve Temmuz aylarının maaşlarını alma yasal hakkına sahipti. Sonradan bu meblağlar 14 Mayıs 2011 tarihinde yürürlüğe giren ve kamu sektöründeki kıdem tazminatları için ödenen vergi miktarını arttıran bir yasaya uygun olarak vergilendirilmiştir. Bunun sonucunda ilgili zamanda %16 olan genel bireysel gelir vergi oranına kıyasla, kıdem tazminatı için yaklaşık %52 oranında vergi ödeme yükümlülüğü altına girmiştir.

Hukuksal Değerlendirme – 1 No'lu Protokolün 1. Maddesi: “Halihazırda kazanılmış ve kesinlikle ödenmesi gereken” kıdem tazminatının gerçek bir menfaat teşkil etmiş olmasından ötürü, 1 No.lu Protokolün 1. maddesi çerçevesinde “mal ve mülk” olarak değerlendirilmesi gerekmiştir. Edinilmemiş mal ve mülklerin ve kazançların vergilendirilmesi tasavvur edilemez olduğundan, söz konusu gelire uygulanan vergilendirme, bu gelirin Devlet tarafından mevcut gelir olarak değerlendirildiğini göstermiştir. İtiraz edilen vergilendirme başvuranın mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesi hakkına bir müdahale teşkil etmiştir. Başvuran, değiştirilmiş mevzuatın yürürlüğe girdiği tarih olan 2011 yılının Mayıs ayından yaklaşık on hafta sonra görevine son verildiğinden haberdar edilmiştir; dolayısıyla şikayetçi olunan

vergilendirme geriye dönük olmamıştır. Mevzuatın anayasallığına ilişkin belirli konuların ileri sürülmüş olmasına rağmen, mevzuatın söz konusu tedbir için uygun bir yasal dayanak sağladığı kabul edilebilir olmuştur. Mahkeme, itiraz edilen tedbirin devlet hazinesini aşırı masraflara karşı korumayı amaçladığını kabul etmiştir.

Orantılılık konusuna gelince, Devletler vergilendirme alanında geniş takdir payına sahiptir ve sosyal adalet ve ekonomik refah çıkarları Devletlerin normalde ödenmesi gereken kıdem tazminatı miktarını düzeltme, üst sınır belirleme ve hatta azaltmalarına meşru bir biçimde yol açabilmektedir. Başvuranın durumunda uygulanan toplam vergi oranı olan %52, özel sektörde ödenen kıdem tazminatı dahil olmak üzere, diğer tüm gelirlere uygulanan oranı kayda değer ölçüde aşmıştır. İşsizlik sonucu ciddi bir gelir yoksunluğundan muzdarip olan başvuranın özel durumu da konu ile alakalı olmuştur. Mahkeme'nin görüşüne göre, yeni düzene uyum için başvurana yasama meclisi tarafından bir geçiş dönemi sunulmaksızın, başvuran ve görevlerine son verilen diğer devlet memurları aşırı ve orantısız bir yükümlülük altına sokulmuştur. Ayrıca, işveren başvuranın bireysel durumunu değerlendirmeksizin vergiyi başvuranın kıdem tazminatından doğrudan düşmüştür ve vergi söz konusu vergi yılının öncesindeki faaliyetlere ilişkin gelire de uygulanmıştır. Gelirin elde edildiği sırada yürürlükte olan vergi oranından kayda değer ölçüde daha yüksek bir oranda vergilendirmenin 1 No.lu Protokolün 1. maddesi ile güvence altına alınan hakka makul olmayan bir müdahale teşkil ettiği değerlendirilebilirdi. Sonuç olarak, başvuranın durumunda alınan tedbir güdülen meşru hedefe makul ölçüde orantılı olmamıştır.

Sonuç: ihlal (oybirliğiyle).

41. Madde: Maddi ve manevi tazminata karşılık olarak 11,000 Avro (EUR) ödenmesine hükmedilmiştir.

Kamu çalışanlarının ücretlerinin, ek ödeneklerin, ikramiyelerinin ve emekli maaşlarının düşürülmesi: kabul edilemez

Koufaki ve Adedy / Yunanistan – 57665/12 ve 57657/12

Karar 7 Mayıs 2013 [1. Daire]

Olaylar ve Olgular – Yunan Hükümeti 2010 yılında kamu harcamalarını azaltmak ve ülkenin karşı karşıya kaldığı ekonomik ve mali krize çözüm bulmak amacıyla kamu çalışanlarının ücretlerinin, sosyal yardımlarının, ikramiyelerinin ve emekli maaşlarının düşürülmesini içeren birtakım tasarruf tedbirleri almıştır. Başvuranlar 2010 yılının Temmuz ayında konuyu Yüksek İdare Mahkemesi'ne taşımıştır. Birinci başvuran maaş bordrosunun feshedilmesi talebiyle, ikinci başvuran olan Kamu Hizmeti Sendikaları Konfederasyonu ise sözkonusu tedbirlerin üyelerinin mali durumlarına kötü etkileri nedeniyle adli inceleme yapılması talebiyle mahkemeye başvurmuştur. Yüksek İdare Mahkemesi 20 Şubat 2012 tarihinde başvuruları reddetmiştir.

Hukuksal Değerlendirme – 1 No.'lu Protokolün 1. Maddesi: İhtilaf konusu tasarruf tedbirleri ile getirilen kısıtlamalar, kişilerin mal ve mülk dokunulmazlıklarına saygı gösterilmesi hakkına bir müdahale olarak değerlendirilebilirdi. Yunanistan'ın yakın tarihinde emsali görülmemiş olan istisnai kriz, söz konusu tedbirlere gerekçe olarak gösterilmiştir. Tedbirler kamu yararını hedeflediği gibi, Avro Bölgesinin bütçe disiplini gözetme ve bölgenin istikrarını koruma yükümlülükleri olan Avro Bölgesi Üye Devletlerinin yararını hedeflemiştir. Sosyal ve ekonomik politikaları uygulama konusunda yasama meclisi geniş takdir yetkisine sahip olmuştur.

Art arda çıkarılan iki yasada, ayırım yapılmaksızın tüm kamu çalışanlarına uygulanan, daimi ve geriye dönük niteliğe sahip tedbirler öngörülmüştür ve bu tedbirler kamu çalışanlarının maaşlarının ve emekli maaşlarının %20 düşürülmesini sağladığı gibi, diğer ödemelerde ve ek ödeneklerde de kesinti yapılmasını sağlamıştır. Birinci yasa uyarınca alınan

tedbirler, ülkenin içinde bulunduğu büyük ekonomik sıkıntıyı gidermeye yeterli olmadığından, yasama meclisi, ikinci yasa ile getirilen tedbirlerin gerekli olduğunu değerlendirmiştir. Gözetilen hedefin yalnızca mevcut vahim bütçe sorununu gidermek olmadığını, aynı zamanda ülkenin mali istikrarını uzun vadede güçlendirmek olduğunu değerlendirerek Yüksek İdare Mahkemesi, 20 Şubat 2012 tarihinde verdiği kararında, maaşların ve emekli maaşlarının düşürülmesinin sadece geçici tedbirler olmadığı gerçeğinin ihtilaf konusu olan tedbirlerin orantılılık ilkesini ihlal ettiği iddiasına dayanan pek çok itirazı reddetmiştir. Yüksek İdare Mahkemesi ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin aynı genel ekonomik kriz ortamında pek çok Devletin maaşları ve emekli maaşlarını düşürmesine ilişkin Mahkeme içtihadına atıfta bulunmuştur. Yüksek İdare Mahkemesi ilaveten, başvuranların durumlarının geçimlerini tehlikeye sokacak derecede kötüleştiğini açıkça iddia etmediklerini gözlemlemiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi birinci başvuranın maaşının 2,435.85 Avro'dan (EUR) 1,885.79 Avro'ya (EUR) indirilmesinin, başvuranı 1 No.'lu Ek Protokolün 1. maddesine aykırı geçim sıkıntılarına maruz bırakma riskini yaratacak mahiyette olmadığını değerlendirmiştir. Yukarıdakileri ve özellikle müdahalenin meydana geldiği ekonomik sıkıntı ortamı göz önüne alındığında, söz konusu müdahalenin başvuranı aşırı bir külfet altına soktuğu değerlendirilemezdi. İkinci başvurana ilişkin emekli maaşları bir defaya mahsus ikramiye ile telafi edilmiştir. Alternatif çözümler tek başına ihtilaf konusu olan mevzuatı haksız kılmamıştır. Yasama meclisi takdir yetkisinin sınırlarını aşmadığı sürece, yasa koyucuların sorunu ele alırken en iyi yöntemlerini kullanıp kullanmadığını veya güçlerini farklı bir şekilde kullanabileceklerini söylemek Mahkeme'nin görevi değildi.

Sonuç: kabul edilemez (açıkça temelden yoksun).

Polonya'daki eski komünist rejimde Devlet Güvenlik Hizmetleri'nde yapılan görev sonucunda kazanılan avantajlı emeklilik haklarından yararlanmasının engellenmesi: kabul edilemez

Cichopek ve Diğerleri / Polonya –
15189/10 et al
Karar 14 Mayıs 2013 [4. Daire]

Olaylar ve Olgular – Polonya Devlet Güvenlik Hizmetleri'nin eski üyelerinin, komünist rejimin mevcut olduğu 1944 ile 1990 yılları arasında birikmiş emeklilik hakları, 2009 yılında yürürlüğe giren bir yasanın hükümleri uyarınca azaltılmıştır. Başvuranlar, etkileri bakımından cezalandırıcı olduğunu ve önceki çalışanlar için toplu bir cezalandırma türü olduğunu değerlendirdikleri bir yasa ile kişisel koşullarının ani, gecikmiş ve büyük bir değişikliğe uğraması sonucunda aşırı bir külfet altına sokulduklarını ileri sürmüşlerdir. Mahkeme'ye bu türden 1.628 dava açılmıştır.

Hukuksal Değerlendirme – 1 No.'lu Protokolün 1. Maddesi: Mahkeme başlangıçta emekli maaşlarının düşürülmesinin, "mülkiyete" gerekçelendirilmesi gereken bir müdahale teşkil edebileceğini hatırlatmıştır. Başvuranların davasında, emekli maaşlarının belirli bir bölümünün kaybına yol açan müdahalenin, 2009 Kanununda yasal bir dayanağı olmuştur ve emeklilik sisteminde hakkaniyeti sağlamak üzere asılsız veya haksız olarak elde edilmiş olarak değerlendirilen emeklilik faydalarını sonlandırma meşru hedefini gözetmiştir. Mahkemeye göre, emeklilik faydalarının verilme sebebi ve şekli dikkate alındığında, söz konusu faydaların Sözleşme'de yer alan değerler açısından açıkça temelden yoksun olarak değerlendirilmesi gerekmiştir. Kesintiler ortalama %25-30 oranını aşmamıştır ve davaların çoğunda, kesintilere rağmen, başvuranlar Polonya'daki ortalama emekli maaşının üzerinde bir miktar almaya devam etmişlerdir. Başvuranların, Devletin itiraz edilen tedbirleri almak için çok uzun süre beklediği iddialarına ilişkin olarak Mahkeme, komünizm sonrası ülkelerdeki siyasal geçiş döneminde, uzun zamana yayılması gereken pek çok kapsamlı, etki

alanı geniş ve ihtilafa yol açan reformların yapıldığını kaydetmiştir. Dolayısıyla, söz konusu kamu çıkarını dikkate alarak ne zaman bu türden tedbirlerin alınması gerektiğine karar vermenin ulusal makamların görevi olduğu değerlendirilmiştir. Otoriterlikten kurtulmalarının ardından siyasi, hukuk ve ekonomik sisteminde reformlar gerçekleştiren söz konusu Sözleşmeciler Devletlere verilen geniş takdir yetkisine atıfta bulunarak Mahkeme, başvuranların haklarının özünün ihlal edilmediği kanaatine varmıştır.

Sonuç: kabul edilemez (açıkça temelden yoksun).

(Ayrıca bk. *Domalewski / Polonya* (k. k.), no. 34610/97, 15 Haziran 1999, *Bilgi Notu no. 7*; *Janković / Hırvatistan* (k. k.), no. 43440/98, 12 Ekim 2000, *Bilgi Notu no. 23*; *Schwengel / Almanya* (k. k.), no. 52442/99, 2 Mart 2000; *Lessing ve Reichelt / Almanya* (k. k.), no. 49646/10 ve 3365/11, 16 Ekim 2012)

Eski polis memurunun emekli maaşının kanunen hizmet ödeneğine dönüştürülmesi: tebliğ edilmiştir

Markovics / Macaristan – 77575/11
[2. Daire]

Başvuran emekli bir polis memuru olup, yaklaşık 430 Avro'luk (EUR) emekli maaşı alma hakkı kazanmıştır. Macaristan Meclisi 2011 yılının Kasım ayında kolluk kuvvetleri, itfaiye ve savunma kuvvetlerinin tüm eski çalışanlarının emekli maaşlarını, gelir vergisine tabi olan ve daha az elverişli koşullara sahip olan aylık hizmet ödeneğine dönüştürmüştür.

Başvuran Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yaptığı başvurusunda, 1 No.'lu Protokolün 1. Maddesi uyarınca, emekli maaşının kaldırılmasının, mal ve mülk dokunulmazlığına haksız ve ayrımcı bir müdahale anlamına geldiğinden şikayetçidir. Aynı konuya ilişkin yaklaşık 12,000 dava Mahkeme önünde derdesttir.

Mülkiyetten Yoksun Bırakılma

Otelin özelleştirilmesi vakasından on yıl sonra özelleştirmenin geçersiz kılınması ve sonraki tüm mal ve mülklerin tazminat olmaksızın devredilmesi: ihlal

Maksymenko ve Gerasymenko / Ukrayna

– 49317/07

Karar 16 Mayıs 2013 [5. Daire]

Olaylar ve Olgular – Başvuranlar, tasfiye durumunda bir özel şirket olan S.'den, 1995'te özelleştirilmiş olan bir oteli 2004 yılında satın almışlardır. Fakat 2006 yılında yerel mahkemeler, 1995 yılına ait oteli özelleştirmeye ilişkin ilk kararı ve tüm müteakip mal ve mülk devirlerini geçersiz kılmış ve otelin belediye meclisine devredilmesine hükmetmiştir. Başvuranlara S. Tarafından tazminat ödenmesine karar verilmiş; fakat söz konusu meblağ ödenmemiştir. Bölge temyiz mahkemesi 2007 yılında ayrı bir davada, otellerin Devletin konut varlığının parçası olmamasından dolayı, diğer bir otelin 1995 yılında özelleştirilmesini kanuna uygun bulmuştur. Ardından belediye meclisi, başvuranlar tarafından satın alınan oteldeki on dört dairenin on ikisini daire sakinlerine satmıştır.

Hukuksal Değerlendirme – 1 No.'lu Protokolün 1. Maddesi: Başvuranların mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesi haklarına müdahale anlamına gelen, bir mülkiyetten yoksun bırakılma durumu söz konusu olmuştur. 1995 tarihindeki özelleştirme kararını geçersiz kılan 2006 tarihli karar, "otellerin" "konut varlığını" özelleştirme yasağının kapsamına girip girmediği hakkında ulusal mahkeme düzeyinde herhangi bir tutum bulunmadığından, ulusal kanunun açık olmadığı anlaşılan bir hükmüne dayanmıştır. Devlet yetkilileri diğer kişilerin konut haklarını korumak amacıyla, on yıldan fazla bir süre önce yürürlükte olan yasanın hatalı yorumlanmasını düzeltmişlerdir. Bu bağlamda, iyi yönetim ilkesinin özel bir önemi olmuş ve söz konusu ilke yetkililere geçme yükümlülüğü vermenin yanı sıra, yeterli miktarda tazminat ödenmesini veya uygun diğer bir telafi yönteminin

uygulanmasını gerektirebilirdi. Alacaklılar kurulu oteli başvuranlara satma kararını almadan önce, Devlet yetkililerini muhtemel karışıklık hakkında bilgilendirmiştir; fakat belediye başkanı 2004 yılında otelleri devralmayı açıkça reddetmiştir. Savcı bir yıl sonra, otelin en başından özelleştirilmemesi gerektiğini öne sürerek, otelin satış sözleşmesinin geçersiz kılınması için yargılama başlatmıştır. Fakat savcının talebini kabul eden kararın üst derece bir mahkeme tarafından onanmasından bir yıl sonra, otel dairelerinin %85'i daire sakinlerine satılmıştır. Bu durum, Devletin oteli sosyal konut olarak kullanma niyeti olmadığını ortaya koymuştur. Son olarak, başvuranlara mülklerine ilişkin herhangi bir tazminat ödenmemiştir. Yerel mahkemenin S.'nin tazminatı ödemesine karar vermiş olmasına rağmen, mahkeme karar tarihinde şirketin iflas etmiş olduğunun farkında olması muhtemeldir. Bu koşullarda Mahkeme, başvuranların Devlettten tazminat talep etmek üzere başka davalar açmaları gerektiğine ikna olmadığından, Hükümetin bu bağlamda yaptığı itirazı reddetmiştir. Bununla birlikte, söz konusu müdahalenin ulusal kanunun açık ve öngörülebilir hükümlerine dayandığı ve diğer kişilerin konut haklarını korumayı hedeflediği varsayılrsa dahi, Devlet yetkililerinin tutarsız ve yanlış kararları nedeniyle iyi niyetli alıcılar olan başvuranların kayıpları için tazminat alamamaları, orantısız bir külfet teşkil etmiştir.

Sonuç: ihlal (oybirliğiyle).

41. Madde: Manevi tazminata karşılık olarak 3,000 Avro (EUR) ve maddi tazminata karşılık olarak 6,127 Avro (EUR) ödenmesine hükmedilmiştir.

1 NO.'LU PROTOKOLÜN 3. MADDESİ

Oy Kullanma

Ülkeleri dışında ikamet eden vatandaşların oy kullanma haklarına kısıtlama getirilmesi: ihlal bulunmamaktadır

Shindler / Birleşik Krallık – 19840/09

Karar 7 Mayıs 2013 [4. Daire]

Olaylar ve Olgular – Başvuran bir İngiliz vatandaşıdır ve emekli olmasının ardından, 1982 yılında Birleşik Krallıktan ayrılmış ve İtalyan vatandaşı karısı ile birlikte İtalya'ya taşınmıştır. Yurtdışında on beş yıl ikamet ettikten sonra başvuran, bu tarihten itibaren Birleşik Krallıktaki milletvekili seçimlerinde oy kullanma hakkını kaybetmiştir. Başvuran, İnsan Hakları Mahkemesi'ne sunduğu başvurusunda, 1 No.'lu Protokolün 3. maddesi uyarınca ülkeleri dışında ikamet eden kişilerin oy kullanma haklarına getirilen on beş yıl süre sınırının orantısız olduğunu ve oy kullanma hakkını ihlal ettiğini iddia etmiştir. Bu bağlamda başvuran, Birleşik Krallıkla çok güçlü bağları olduğunu ve emekli maaşı, banka işlemleri, mali düzenlemeler, vergilendirme ve sağlık gibi tümü Birleşik Krallıkta alınan siyasal kararların konusu olan hususlardan etkilendiğini kaydetmiştir.

Hukuksal Değerlendirme – 1 No.'lu Protokolün 3. Maddesi: Ülkelerinde ikamet etmeyen kişilerin oy kullanmalarına getirilen kısıtlama, oy kullanma hakkını Birleşik Krallıkla yakın bağlantısı olan ve dolayısıyla Birleşik Krallığın yasalarından en çok doğrudan etkilenen vatandaşlarla sınırlandırması meşru hedefini gözetmiştir. Ülkeleri dışında ikamet eden kişilerin başka bir ülkeye göç etmelerinin ardından on beş yıl boyunca ulusal seçimlerde oy kullanmasına izin verildiğinden, söz konusu kısıtlama oy kullanma hakkının özünü ihlal etmemiştir. Başvuran ikamete dayalı olarak ulusal seçimlerde oy kullanmaya getirilen kısıtlamanın başlı başına orantısız olduğunu ileri sürmesinden ötürü, Mahkeme'nin ilk olarak, 1 No.'lu Protokolün 3. maddesinin Sözleşmeciler Devletlerin, ülkeleri dışında ikamet eden vatandaşlarına, ikamete dayalı herhangi bir kısıtlama getirmeksizin, oy kullanma hakkı tanınması gerektirip gerektirmediğini incelemesi ve ikinci olarak, kişilerin on beş yıl boyunca başka bir ülkede ikamet etmelerinin ardından oy kullanma haklarından mahrum eden mevzuatın, oy kullanma hakkına, çakışan çıkarlar arasında

adil bir denge kurar nitelikte uygun bir kısıtlama olup olmadığını incelemesi gerekmiştir.

Mahkeme ilk hususa ilişkin olarak, çeşitli Avrupa Konseyi organlarının faaliyetlerini incelemiş ve bu faaliyetlerin, göç nedeniyle karşı karşıya kalınan, menşe ülkeleri ve ikamet edilen ülkelerde siyasal katılıma ilişkin sorunlar hakkında, Avrupa düzeyinde farkındalığın giderek arttıkanaatine varmıştır. Fakat bu belgelerin hiçbirisi, mevcut yasaya göre, Devletlerin ülkeleri dışında ikamet eden kişilere oy kullanma hakkına sınırsız erişim imkânı tanıma yükümlülüğü olduğu sonucuna varmaya herhangi bir dayanak teşkil etmemiştir. Zira üye Devletlerin bu alandaki yasalarında ve uygulamalarında, ülkeleri dışında ikamet eden kişilere oy kullanma imkânı tanınması yönünde açık bir eğilimleri olmasına ve üye Devletlerin önemli çoğunluğunun sınırsız hak tanınması taraftarı olmasına rağmen, yurtdışında yaşayan vatandaşlara sınırsız oy kullanma hakkı tanınması yönünde ortak bir yaklaşıma veya fikir birliğine varıldığı bir aşamaya ulaşıldığı söylenemezdi. Konunun dikkatle izlenmesi gerekse de, Devletlerin bu alanda sahip oldukları takdir yetkisi böylelikle geniş tutulmuştur.

İkinci konuya (orantılılık) dönülecek olursa, ülkelerinden ayrılmalarının ardından, yurtdışında ikamet eden vatandaşlara on beş sene boyunca oy kullanma hakkının tanınması önemli olmuştur. Dikkatli bir şekilde incelenmeleri gerekli olsa da, uygulanmalarında takdire yer vermeyen genel tedbirler Sözleşme'ye uygun olabileceğinden, başvuranın kişisel olarak Birleşik Krallıkla bağlantısını büyük ölçüde sürdürmüş olması, ülkenin günlük sorunlarına ilişkin detaylı bilgilere sahip olması ve bu sorunların bazılarının etkilenebileceği gerçeği, getirilen on beş yıl kuralını orantısız kılmamıştır. Davalı Devletin, ülkeleri dışında ikamet eden kişilerin oy kullanma konusundaki tüm başvurularda, kişilerin ülkeyle yeterince yakın bağlantılarının olup olmadığını saptaması gerekli olsaydı Devlete yüklenecek ciddi külfeti dikkate alarak Mahkeme, somut davada alınan genel tedbirin, yasal belirliliği

desteklemeye ve çıkarları vaka bazında tartmada açığa çıkabilecek keyfiyet ve tutarsızlık sorunlarını engellemeye hizmet etmesinden memnun kalmıştır. Ayrıca, Meclisin mevcut davada çatışan çıkarları pek çok kez gözetme yoluna başvurmuş olması ve ülkeleri dışında ikamet eden kişilerin oy kullanma haklarını detaylı bir şekilde tartışmış olması da konuyla alakalı bulunmuştur. Gerçekten de, Meclisin görüşlerinin geçirdiği evrim, yurtdışından oy kullanma imkanın tanındığı 1985 yılından itibaren, ülke dışında ikamet etme süresinde yapılan değişikliklerden görülebilmektedir.

Özetle, yerel yasama meclisinin sahip olduğu takdir yetkisi dikkate alındığında, başvuranın oy kullanma hakkına davalı Devlet tarafından getirilen kısıtlamanın, izlenen meşru hedefle orantılı olduğu değerlendirilmiştir. Dolayısıyla, söz konusu mevzuat, başvuranın menşe ülkesindeki milletvekili seçimlerine katılma hususundaki çıkarı ile davalı Devletin milletvekili seçimlerinde oy kullanma hakkını Birleşik Krallıkla yakın bağlantıları olan ve dolayısıyla ülke yasalarından en fazla doğrudan etkilenecek kişilerle sınırlandırması konusunda tercih ettiği yasama politikası arasında adil bir denge kurmuştur.

Sonuç: ihlal bulunmamaktadır (oybirliğiyle).

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ İÇTÜZÜĞÜ

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İktüzüğünün aşağıdaki hükümleri, 1 Mayıs 2013 tarihinden itibaren yürürlüğe girmek üzere değiştirilmiştir (söz konusu değişiklikler 14 Temmuz – 6 Şubat 2013 tarihleri arasında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Genel Kurulu tarafından kabul edilmiştir):

8. Madde – Mahkeme Başkanının ve Başkan Yardımcılarının seçilmesi, Daire Başkanlarının ve Daire Başkan Yardımcılarının seçilmesi
18A Maddesi – Yargısal olmayan raportörler
27A Maddesi – Tek yargıç düzeni
39. Madde – Geçici tedbirler

54A Maddesi – Kabul edilebilirliğin ve esasın birlikte incelenmesi

72. Madde – Büyük Daire lehine davadan çekilme

Mahkeme İktüzüğü Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin internet sitesinden indirilmektedir (www.echr.coe.int – Official Texts (Resmi Metinler)).

BÜYÜK DAİRE LEHİNE DOSYADAN ÇEKİLME

30. Madde

Jeunesse / Hollanda – 12738/10

[3. Daire]

(Bk. 14. sayfadaki 7. madde)

S.A.S. / Fransa – 43835/11

[5. Daire]

(Bk. 14. sayfadaki 9. madde)

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ HABERLERİ

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni Değiştiren 15 No.'lu Protokolün Kabul Edilmesi

Bakanlar Kurulu 16 Mayıs 2013 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni değiştiren 15 No.'lu Protokolü kabul etmiştir. Protokol 24 Haziran 2013 tarihinde, Strazburg'da imzaya sunulacaktır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin etkinliğini sürdürmek üzere, işbu Protokol ile Sözleşme'ye şu değişiklikler getirilmektedir:

- İkincilik ilkesine ve takdir payı doktrinine ilişkin bir atfın Sözleşme'nin Giriş bölümüne eklenmesi;
- Mahkeme'ye başvuruda bulunulabilecek süre sınırının altı aydan dört aya indirilmesi;
- “Önemli bir zarar görmüş olma” kabul edilebilirlik koşulunun, yerel mahkemeler tarafından usulüne uygun olarak değerlendirilmeyen bir başvurunun reddedilmesini önleyen ikinci güvenceyi kaldırılmak üzere değiştirilmesi;
- Davaya müdahil tarafların, Mahkeme'nin bir Dairesinin, Büyük Daire lehine davadan

çekilmesine itiraz etme hakkının kaldırılması;
• Yargıçların üst yaş sınırını, Mahkeme Genel Kurulu tarafından yargıç adaylarının listesinin talep edildiği tarihte yargıçlık mevkiine aday olan kişilerin yaşlarının 65'in altında olması koşuluyla değiştirme.

İlave bilgiler için lütfen Antlaşma Bürosu'nun (Treaty Office) resmi web sitesine bakınız (www.conventions.coe.int).

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Web Sitesinin Yeni Versiyonunun Açılması

Mahkeme'nin yeni tasarlanmış internet web sitesi 2013 yılının Mayıs ayında açılmıştır (www.echr.coe.int). Mahkeme'nin web sitesi, kullanıcılara Mahkeme'nin teşkilatına, faaliyetlerine ve içtihadına ilişkin daha geniş çeşitlilikte bilgilere erişim imkanı sunmak üzere yenilenmiştir. Sitenin yeni özellikleri arasında geliştirilmiş bir arama seçeneği, dinamik haberler ve Mahkeme ile Yazı İşleri Müdürlüğü hakkında daha kapsamlı bilgiler yer almaktadır. Web sitesi düzenli olarak güncellenecek ve ilerideki birkaç ay içerisinde siteye öğeler eklenecek ve geliştirilecektir.

URL adresi aynıdır (www.echr.coe.int). Fakat; sitenin yenilenmesinin bir sonucu olarak, eski sitede bulunan belgelere erişim için kullanılan ortam ötesi bağlar (Hudoc veritabanına ilişkin bağlar hariç olmak üzere) artık çalışmamaktadır. Mahkeme'nin içtihadına ilişkin tüm bilgilere, aylık Bilgi Notları da dahil olmak üzere, şu yeni adresten ulaşılabileceğini lütfen göz önünde bulundurunuz: www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=caselaw/analysis

EN SON YAYINLANANLAR

Sığınma, Sınırlar ve Göçe İlişkin Avrupa Hukukuna İlişkin El Kitabı

Mahkeme ile Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansının ikinci müşterek yayını olan bu el kitabı; sığınma, sınırlar ve göçe ilişkin Avrupa hukuku hakkında ilk kapsamlı kılavuzdur.

El kitabı üçüncü dünya ülkeleri vatandaşlarının Avrupa'daki konumlarını açıklayan hukuka odaklanmakta ve sığınma usullerine erişim; sığınma ile dönüş

vakalarında sağlanan usuli güvenceler ve hukuki destek; tutukluluk ve hareket özgürlüğünün kısıtlanması; ekonomik ve sosyal hakları içeren geniş çeşitlilikte konuları ele almaktadır. El kitabı ayrıca, sığınma, sınırlar ve göç alanlarına ilişkin hem Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin, hem de Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın içtihatlarını dikkate almaktadır.

El kitabı şu anda dört dilde (İngilizce, Fransızca, Almanca ve İtalyanca) mevcuttur ve bu yıl içerisinde yedi dilde daha (Bulgarca, Hırvatça, Yunanca, Macarca, Lehçe, Rumence ve İspanyolca) yayımlanacaktır. El kitabı Mahkeme'nin internet sitesinden indirilebilmektedir (www.echr.coe.int-Publications (yayımlar)).

[Handbook](#) (ing)

[Manuel](#) (fra)

[Handbuch](#) (alm)

[Manuale](#) (ita)

Yıllık Rapor 2012: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarının İcrası

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının icra edilmesinin denetimine ilişkin Bakanlar Kurulu'nun altıncı yıllık raporu, 2013 yılının Mayıs ayında yayımlanmıştır. Rapor, 2012 yılında kararların icra edilmesi sürecinin evrimine ilişkin ana eğilimleri belirten detaylı istatistikler ve Bakanlar Kurulu önünde derdest davaların icrasındaki en önemli gelişmelere bir genel bakışı içermektedir. Rapor Avrupa Konseyi İnsan Hakları ve Hukukun Üstünlüğü Genel Müdürlüğü'nün internet sitesinden indirilebilmektedir (www.coe.int – Protection of human rights (İnsan haklarının korunması) – Execution of judgments of the Court (Mahkeme

kararlarının icrası)).

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Yıl Dönümü Kitabının Rusça Baskısı

Mahkeme'nin *Avrupa'nın Vicdanı: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 50 Yılı* isimli yıl dönümü kitabının Rusça baskısı; hükümet organlarından, hukuk mesleği mensuplarından, sivil toplumdan ve çeşitli medya kuruluşlarından temsilcilerin katılımıyla Moskova'da yayımlanmıştır.

Kitabın Rusça baskısı iRGa 5 A.Ş. (Moskova) ve Üçüncü Binyıl Bilgileri A.Ş.³ (Londra) ile işbirliği yapılarak yayımlanmıştır. Zengin bir şekilde resimlendirilmiş kitap büyük ebatlı olup, Rus okuyucularına göre uyarlanmış, güncellenmiş ek içerik bulundurmaktadır.

Mahkeme'nin yıl dönümü kitabı, 2011 yılının başında, Lüksemburg Büyük Düşesi Dış İlişkiler Bakanlığı'nın cömert katkılarının yardımıyla, Mahkeme'nin 2009 yılında 50. yıl dönümüne, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ise 2010 yılında 60. yıl dönümüne girişi kutlamalarını tamamlamak üzere yayımlanmıştır.

İngilizce ve Fransızca dilinde özgün baskılar artık yayımcıdan tedarik edilememekte; ancak Mahkeme'nin internet sitesinden indirilebilmektedir (www.echr.coe.int – Publications (yayınlar)). Rusça baskıdan alıntılar da ilerideki bir tarihte çevrim içi erişime sunulacaktır.

³ Third Millennium Information Ltd